

L I E T U V I U
DIENOS

RAŠYTOJAS VYTAUTAS ALANTAS

1975 M. GRUODŽIO MĖN.

L I E T U V I Ų
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, Calif. 90029

Telefonas: 664-2919

1975, gruodis Nr. 10 (159)

Eina XXVI metai

December, 1975 No. 10 (159)

Volume XXVI

Redaguoja

REDAKCIJĖ KOLEGIJA

Anglų k. Redaktorius / English Editor

ALFONSAS A. MILUKAS

Atsakomasis red. - Leidėjas / Publisher

Administratorius / Circulation Manager

ANTHONY F. SKIRIUS

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina \$1.25 Single Copy \$1.25

Prenumerata metams \$12.00 bet kuriame pasaulio krašte. Subscription \$12 per year in any country of the world. Garbės prenumerata / Honorary subscription \$20.00

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California"

TURINYS / CONTENTS

Ginant Lietuvos teises ir interesus.	
Dr. S. A. Bačkis.	3
Vlikas, Alta, Bendruomenė ir mes.	
Dr. K. Valiūnas.	4
Rašytojas — savo pasaulio viešpats.	
B. Railos pokalbis su rašytoju V. Alantu. ..	6
V. Alantas, Padangių karuselė. Novelė.	10
Balys Pavabalys, Geros intencijos — blogos egzistencijos. Humorigistika.	12
Kun. Stasys Yla, Tautinė lietuvių simbolika. .	12
Literatūrinė atgaiva su poetu Bernardu Brazdžioniu (pv).	15
Komp. Vlado Jakubėno kūrybos vakaras. (p)	16
Dvi moterys du pasauliai.	17
Nauji leidiniai.	18

ENGLISH SECTION

Ethnic and Neighborhood Affairs. C. P. ...	19
Latte-day Lithuanian Joan of Ark (C.P.). .	20
Evaluation of a Study of Lithuanian History. B. G. Gliaudys, Jr., J. D.	21
Administracija rašo.	22
L. Radijo programos.	23

D. Mitkienė

KŪČIOS

The Supper of Christmas Eve

Cranberry jel' is a-freezing, stable,
It is time to set the table.

Father enters with dry hay.
He drops the bundle out of way.

A scented one, as though new-mown
And of a freshlike hue in tone!

Mother takes it, spreads it tight.
Decks it with a cloth bright white

Of dazzling linen — then she's gone,
Into the front room to make a throne.

She is back now at the table,
To spread twelve courses of different fla- / vors;

With no meat, no butter traces.
All's set ready for the graces.

Father beckons, family's here;
In deep devotion, lost in prayer.

"In the name..." his hands elated:
Of oblate they're all partaking...

From the Lithuanian
Translated by A. Milukas

VIRŠELIAI / COVERS

Pirmasis / Front Cover

Rašytojas Vytautas Alantas.
Žiūr. B. Railos interview su Alantu 6-9 psl.
ir V. Alanto novelę 10-11 psl.

Vytautas Alantas is a unique representative of the endurance and creative abilities of the persevering Lithuanians of our days.

Born in the county of Panevėžys in 1902 he had chosen art and literature as the object of his studies. However after two years of studies at the University of Kaunas and an extension of them in France (from 1925 to 1929) he returned to Lithuania to become the director of the State Telegram Agency "Elta", 1929-1934. And then for five more years (1929-1934) he was the editor-in-chief of the government press organ "Lietuvos Aidas", which also voiced the ideology of the monopolistic National Party.

And yet V. Alantas remained a writer of fine literature too: *The Artist's Heart* (1931), *Between Five and Seven* (1934).

Then with the flight of the many Lithuanian artists and writers westward, since 1944, he too came to the United States. Continuing his literary career here, in Detroit, since 1949, he has written: *On the Rocking Earth* (1946), *The Glow of Hell* (1951), *Under Foreign Banners* (1951), *Between Two Lives* (1960), a number of plays, etc.

Only now the staunch, persistent Lithuanian patriot had to adapt himself to the status of a worker of the Ford automobile plants in Detroit. He fulfilled his new task without faltering in his dedication to his literary muses. Two of his greater novels appeared forthwith: *The Ageless Lithuanian*, a contemporary subject, and *Šventaragis*, a historic one.

Fundamentally, it is as though one hears the author impressing upon his readers: — If murder, violence or sex stories can become popular favorites so can literature that deals with the historical past and traditions of our country, that depicts the lives of our inspiring country-folk who have carried on the brunt of struggles of our nation's existence and have made possible its rebirth, recovery...

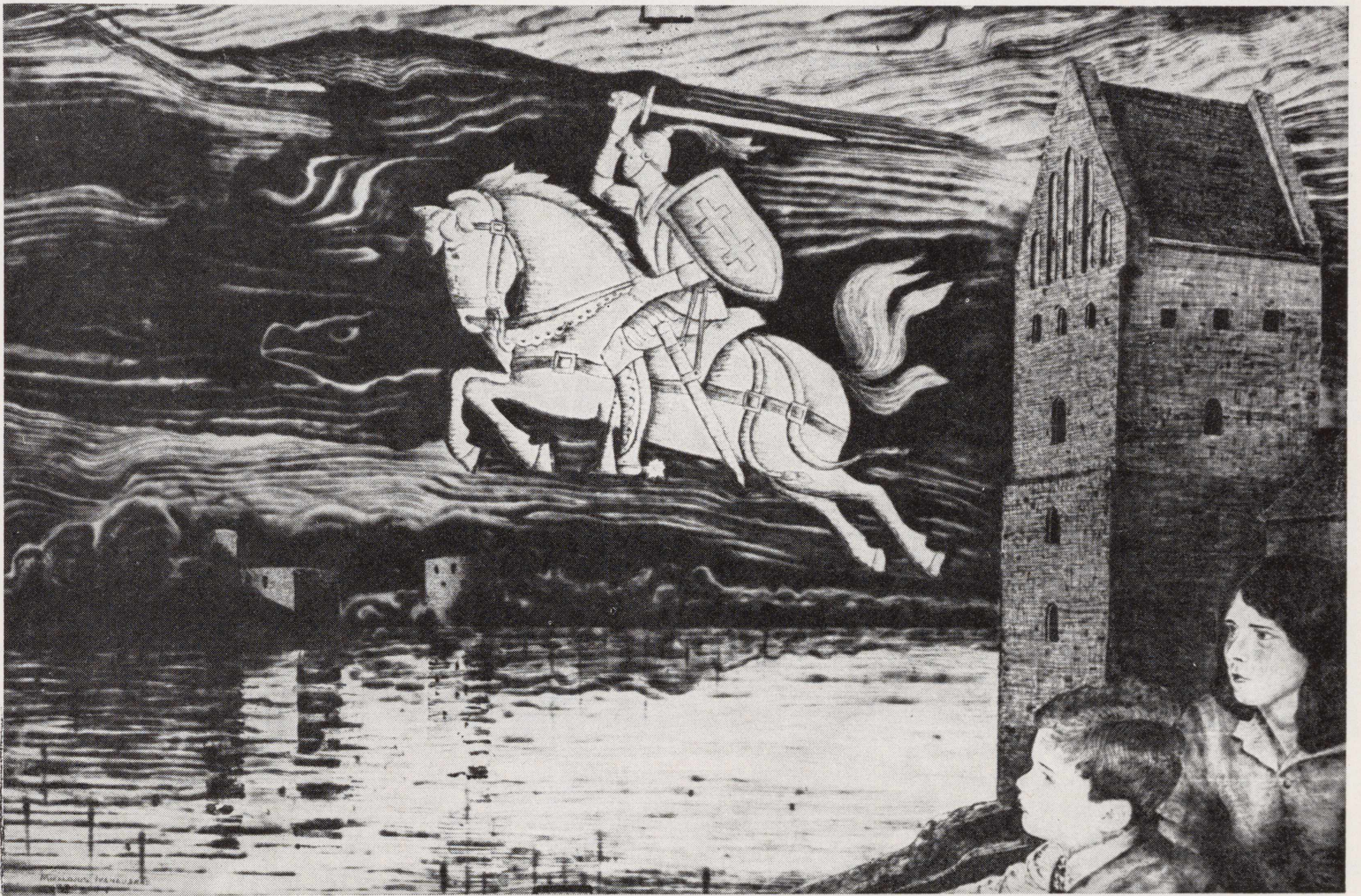
Only that for the time being the tragedies and problems of the suffering Lithuanian nation, as disclosed by its faithful writers, remain accessible for intimate knowledge alone to those who take pains to master the nation's language.

A. M.

BACK COVER / ANTRASIS VIRŠELIS

Čiurlionio paveikslo vizijos Vytis naujajame Jaunimo centro fasade Chicagoje.

Apie Čiurlionišką vytį rašome šio nr. straipsnyje "Tautinė lietuvių simbolika."

GINANT

Lietuvos teises ir interesus

Iš Lietuvos Pasiuntinybės Washingtono Patarėjo DR. S. A. BAČKIO žodžio, pasakytą Vliko seimo sesijos proga Tautos Fondo suruoštame bankete 1975 m. lapkr. 29 d. Kultūros Židinyje Brooklyne.

... Tarptautinių įvykių sukūryje — mes esame tik labai maža kiekybė, kurios nedrįsima kartais net paminėti. Bet kokių žygių Lietuvos reikalui atvejais — kartais susiduriame su tuo, kad asmenys ar institucijos, gaudančios mūsų memorandumus — ieško pačios patikrinti mūsų patiekiamus faktus ir tik po to veikia. Kartais pastebima ir tai, kad yra žmonių, kurie patikimai priima socialistinių sistemų teigimus ir vengia klausytis pranešimų apie etninius, religinius persekiojimus, kurie vyksta komunistiniuose kraštuose. Kartais net tai laikoma perdėtais dalykais ar dirbtinai atrinktais. Tačiau niekas negali užginčyti fakto, kad Tarpt. Raud. Kryžius negali aplankyti Sov. Sąjungos, Šiaurės Korėjos, Kubos ir negali ištirti, kokia ten yra kalinių padėtis. Faktas, kad Jungtinės Tautos gauna kasmet apie 14,000 raštų, kuriais skun-

džiamasi, kad nusikalstama Žmogaus pagrindinėms teisėms Sov. Sąjungoje bei kitur. Tie reiškiniai rodo, kokioje konjunktūroje mums tenka veikti Lietuvos ir lietuvių tautos teisių ir interesų gynimo srityje. Tačiau vis daugiau atsiranda institucijų, kurios mūsų veikla domisi ir gali ją paremti. Mūsų talkininkai yra ir kitų pavergtų kraštų žmonės.

Mūsų padėtį įdomiai yra apibūdinęs The New York Times diplomatinis korespondentas David Binder žurnale European Community 1975 m. liepos-rugp. nr. Jis rašo taip: "Baltijos valstybių įjungimas į Sov. Sąjungą po II-jo pasaulinio karo yra žiaurus smūgis tautinėms Estų, Latvių ir Lietuvių aspiracijoms. Bet tol, kol nors vienas Baltas-Amerikietis išlaikys tautinę sąmonę — jos gyvuos." Toliau jis pridūrė: "Tenka tiems, kurių tėvynės nėra laisvos ir nepriklausomos — žiūrėti su pasitikėjimu ir atodaira į Rytų ir Vakarų detente... Pagrindinė prievolė yra suprasti tautines aspiracijas taip, kad jos leistų prisitaikyti prie multinacionalinių tendencijų, kurios dabar Europoje reiškiasi. Reikia ieškoti europinio sprendimo tautinėms

Vytis Trakų pilies vizijoj. M. Ivanausko liepsnos tapyba.

● The Castle of Trakai, a flame-painting by M. Ivanauskas.

problemoms." (Jo straipsnis užvardintas Europe; the Small and the Big Ethnic Expression Grows with European Integration and East-West Detente).

Vakarų valstybėms, Jungtinėms Tautoms — mes esame pateikę daug raštų, memorandumų. Taip pat mūsų pavergtieji tautiečiai siunčia raštus į Vakarus, J. T. Tai rodo, kad lietuvių tautos valia, tautinė ir valstybinė sąmonė nėra palaužta. Lietuvių patriotizmas gilus ir nenugalėtas. Akivaizdoje represijų krašte ir akivaizdoje dažnos tylos mūsų bylos reikalui — reikalinga sustiprinti Lietuvos teisių ir interesų gynimą naujose tarptautinės konjunktūros sąlygose bei ieškoti, kaip geriau ką galima padaryti. Turime užtarėjų, talkininkų ieškoti, kur galima. Jų niekuomet nebus per daug. Negalima tylėti dėl persekiojimų tėvynėje, negalima tylėti, kada kartais Vakaruose tvirtinama, kad baltai savo kraštuose apsipras su savo likimu.

Mūsų svarbiausias uždavinys buvo ir bus Nukelta į sekantį psl.

VLIKAS, ALTA BENDRUOMENĖ IR MES

Dr. K. Valiūno, Vliko pirmininko, pasakytos Vliko seime kalbos baigiamoji dalis

...Šiandieninė tarptautinės politikos konjunktūra teikia ne tik progą, bet ir įpareigoja mus iš naujo ir gilesniu žvilgsniu pažvelgti tiek į Lietuvos laisvinimo, tiek į Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto problematiką ir veiklą.

Per 32 Vliko veiklos metus ne vieną kartą tarptautiniame forume pūtė vis nauji vėjai Maskvos, Ženevos, Dovydo stovyklos dvasia, Nixono ir Brežnevo doktrinos ir panašūs posūčiai labai artimai lietė ir Lietuvos laisvinimo reikalus. Kiekvieną kartą ir Vlikas turėjo budriai ir sumaniai atsiliiepti į naujus posūkius specifine programa ir specialiais veiksmais.

Šiandien Vladivostoko ir Helsinkio vėjai gal stipriau negu bet kada pučia prieš mūsų bures. Muencheno kapituliacijos šešėlis, atrodo, vis didesniu ir tamsesniu šydu gaubia Vakarų pasaulį...

Visų pirmausia, mes turime savo viduje būti stipresni ir vieningesni: kuo skubiau ir kuo tiksliau išspręsti Vliko-Altos-PLB sąveikos klausimą. Šios trys institucijos yra didieji mūsų veiklos stulpai, atramos, varikliai. Jos visos trys yra reikalingos ir būtinos didiesiems lietuvių ir lietuvių tautos uždaviniams vykdyti ir siekiam realizuoti. Jų sąveikos pagrinde turi glūdėti tiesos ir teisės primatas. Mano giliu įsitikinimu šių trijų institucijų bendro ir vieningo darbo bei teisingų santykių kelias yra kuo tampriausias bendradarbiavimas, paisant prigimtinių jų skirtumų. Toks kelias stiprina lietuviškojoje išeivijoje teisės ir tvarkos princi-

LIETUVOS TEISĖS GINANT...

Atkelta iš 3 psl.

— budėti, kad *Lietuvos problema būtų ir liktų gyva, kaip tarptautinis neišspręstas reikalas*. Todėl mūsų veikla turi stiprėti atsižvelgiant į pakitėjusias tarptautines sąlygas ir turi būti gerai organizuota, nes kova dėl laisvės gali ilgai užtrukti.

Pačioje mūsų veikloje turi spindėti vieningumas, visų kooperavimas ir visų galinčių bei norinčių dirbti įtraukimas į darbą, su visų tautiečių visokeriopa parama veiklai ir veikėjams. Pakanta ir sugyvenimo dvasia turi spinduliuoti mūsų savitarpiniuose santykiuose. Kitaip, kaip kartą Arnold J. Toynbee pasakė: "Jei suklupsime — žūsime". Kad taip neįvyktų — visi ryžkimės būti savo valstybės šaukliais ir elgtis taip, kad mums pavargus ar pranykus, *laisvės kovos žibintą perimtų jaunoji karta "prikelti Lietuvą mūsų" ir neleisti jos vardui išnykti iš pasaulio valstybių sąrašo*.

pus ir sudarys pačias geriausias sąlygas tarnauti Lietuvos laisvei ir apskritai tautos interesams.

Mums būtina puoselėti Baltų vienybės idėją ir Baltų Santalkos veiklą. Bendra geopolitinė padėtis, tautinė ir kultūrinė giminytė, bendras likimas ir bendras priešas, laimingos, kūrybingos, laisvos ateities vizijos reikalauja tamprios egzilinės vienybės šiandien

Turime visi budėti, kad išeivijos palaikomi santykiai su pavergtuoju kraštu nekompromituotų Lietuvos valstybės bei lietuvių tautos laisvės ir nepriklausomybės idėjas.

Yra būtina išjudinti visuomenę į daug aktyvesnę ir konkretesnę talką Vlikui ir jam talkinančioms institucijoms bei organizacijoms. Iš Lietuvos laisvinimo darbo nėra išjungtas nė vienas lietuvis. Letargo prabanga ir snaudulys yra nusikaltimas prieš tautą, prieš istoriją, prieš kenčiančius tautiečius ir prieš ateities kartas. Į Lietuvos laisvinimo darbą kiekvienas turi įnešti kasdien savo pajėgumą ir sugebėjimų prideramą dalį.

Šias mintis keliu šiandien, nes Lietuvos laisvinimo kova dėl nepalankios tarptautinės konjunktūros yra patekusi į kiek skirtingą padėtį. Jas keliu Vliko gremjume, nes Vlikas iš vienos pusės jas visas stengėsi gaivinti ir įgyvendinti, iš kitos, Vlikas juk yra tas gremjumas, iš kurio plaukia idėjos ir veiklos pasakata į plačią kovojančią lietuvią.

Vlikas, kaip ypatinga Lietuvos valstybiniam gyvenimui atstatyti institucija, savo praeities darbais yra labai didelius uždavinius atlikusi. Todėl jis turi pasitikėjimą okupuotoje Lietuvoje, lietuvių išeivijoje, ir yra plačiai įsistiprinęs tarptautinėje politikoje. Dėl plačios ir efektingos veiklos bei savo sąrangos pastovumo, atremto į pačios tautos politinio organizuotumo pagrindus, Vlikas susilaukia ir kritikos bei puolimų. Visuotinis pasitikėjimas ir pozityvi kritika Vliką stiprina, o priešų puolimai parodo, kad jis yra ir nesugriauzamas. Jis yra mūsų politinių aspiracijų centras ir išraiška.

Vliko svarbą galima apibūdinti įvairiai. Iš vienos pusės, jo buvusieji pirmininkai rodyte rodo jo svarbą ir svorį: Kairys, Krupa vičius, Matulionis, Trimakas, Sidzikauskas. Dideli tautos vyrai, nepalaužiami kovotojai už laisvę. Iš kitos pusės, gal dar ryškiau jo svarbą apibūdina sovietinio okupanto neapykanta: Kremlius jokios kitos lietuviškos organizacijos tiek nekenčia, nieko tiek nešmeižia bei neniekina kaip Vliką. Patys šiurkščiausi Maskvos pakalikų keiksmažodžiai ir rafinuočiausi propagandinio melo išpuoliai yra skiriami Vliko vadams ir svarbesniems jo organų nariams. Būdinga, jog ne vienas sovietinis agentas ar tik suklaidintas tautietis, vykdydamas pavestą uždavinį užsieniuose, ne kartą kalbėjo dažnam lietuviui,

Dr. K. Valiūnas kalba Vliko seime.

● President of VLIK, Dr. K. Valiūnas addressing convention delegates.

jog daug išeivijos problemų būtų galima išspręsti, daug tampresnius išeivijos ryšius su pavergtąja tauta sumegzti, net lituanistiniam švietimui pinigų gauti iš pavergtosios Lietuvos, jei išeivija atsikratytų Vliko.

Tad kas yra Vlikas?

Į šį klausimą trumpiausiai ir tiksliausiai atsakė pats Vlikas savo istorinio atsišaukimo "Į Lietuvių Tautą" 1944 m. Vasario 16 d., pirmame paragrafe:

"Lietuvių Tauta, siekdama išlaisvinti Lietuvą iš okupacijos ir atstatyti Lietuvos vyriausybės suvereninių organų svetimos jėgos laikinai sutrukdytą veikimą, yra reikalinga vieningos politinės vadovybės. Tam tikslui politinės lietuvių grupės, kaip tautos politinės minties reiškėjos ir vykdytojos, nutarė sujungti visas savo jėgas bendram darbui ir sudarė Vyriausiąjį Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą — VLIK".

Šiuo įžanginiu paragrafu Vlikas nusakė ir savo prigimtį, ir mandatą, ir vietą tarp pasaulio lietuvių politinių ir visuomeninių institucijų bei organizacijų,

Per pastaruosius 32 metus Vlikas keitėsi, kaip keitėsi pats gyvenimas. Keitėsi žmonės, sąlygos, vietovės, statutai metodai. Jo nariai kentėjo ištrėmimo, koncentracijos stovyklose ir kalėjimuose. Mirtis skynė jo vadus ir narius. Jis pats iš tėvynės turėjo trauktis pirma į Vokietiją, vėliau į Jungtines Amerikos Valstybes. Bet kur Vlikas bebūtų ir beveiktų, mūsų valstybė yra Lietuva ir tik Lietuva. Jis pergyveno ne vieną krizę, santykiaudamas su diplomatine tarnyba, Alta, Bendruomenė, ar jį patį sudarančiomis grupėmis, kai jį kai kurios paliko ir prieš jį kovojo. Maskvos ir jos pakalikų kritiką jis priėmė kaip

komplimentą ir atliekamo darbo vertinimą.

Ir vis dėlto per visus šiuos metus Vlikas nesusvyravo nei savo kelyje, nei nusistatyme, nei darbe. Tautos priimtas kaip jos politinės veiklos reiškėjes, Vakarų demokratijos priimtas kaip toks, jis ir šiandien tebėra toks, kaip buvo prieš 32 metus. Jis ir toliau turi būti toks pat.

Aš kreipiuosi į visus tautiečius, organizacijas bei institucijas ir kviečiu visus vienybės Lietuvos laisvės šaknys glūdi pačioje tauto ir bendran darban. Drauge pabrėžiu, kad Lietuvos laisvės šaknys glūdi pačioje tautoje, o tarptautinis forumas yra mūsų veiklos erdvė, kurią ko sumaniau išnaudokime Lietuvos labui.

Mūsų artimas bendradarbiavimas su Amerikos Lietuvių Taryba tęsiasi nuo pirmųjų Vliko atsikūrimo dienų šiaurės geležinės uždangos. Per visą tą laiką ne vien bendradarbiavimu, bet ir nuolatine savo finansine parama Alta daug padėjo Vlikui jo plačiu užsimojimu vykdomiems darbams atlikti. Man yra malonu tai pabrėžti ir pareikšti savo padėką.

Vliko seime žodį taria gen. kons. A. Simutis. Už stalo prezidiumas: M. Gelžinis, K. Miklas, D. Krivickas, gen. kons. A. Simutis, A. Skirius.

● The VLIK convention's Presidium and Consul-General A. Simutis making an address.

Vliko įkurta Pasaulio Lietuvių Bendruomenė yra išsišakojusi daugelyje kraštų. Per Bendruomenės ar kitas lietuvių centrinės organizacijas Vliko veikla pasiekia bet kurio krašto vyriausybę ir visuomenę. Todėl visos mūsų organizacijos, talkindamos Vlikui atlieka Lietuvos laisvinimo uždavinius, ir tai tenka su dėkingumu paminėti.

Imkime pavyzdį iš kankinių Sibire. Imkime pavyzdį iš pasišventėlių Lietuvoje. Te uždega jie mus dar didesniems darbams.

Tegyvuoja laisva, nepriklausoma Lietuva!

Bendra Vliko seimo 1975 m. lapkr. 28-9 dienomis New Yorke dalyvių nuotrauka.

● Representatives of Lith. organizations attending the VLIK convention in New York, Nov. 28-29, 1975. Foto L. Tamošaitis

Rašytojas-savo pasaulio viešpats

Vytautas Alantas (gimęs 1902 m. Sidabrave, Naujamiesčio vls., Panevėžio aps.) šandien jau vyresniosios lietuvių kultūrininkų kartos rikiuotėje yra išskirtinai pasireiškęs savo gausiais ir svariais kūrybiniais įnašais, kaip rašytojas novelistas ir romanistas, dramaturgas ir laikraštininkas. Nepaisant dramatiškų gyvenimo sąlygų — dukart bėgimo iš Lietuvos, o Amerikoje fabriko darbininko „statuso“, — V. Alantas ir per pastaruosius pusketvirtą dešimtmečio su uoliu pasišventimu, kaip sakoma, „neišleido plunksnos iš rankų“, visą laiką išliko kūrybingas ir pasiukojęs lietuviškos kultūros darbui. Tuo atžvilgiu jis galėjo stebinti ne vieną, kai prieš trejetą metų, minint rašytojo septyniasdešimtmetį, dvi leidyklos vėl išleido du jo naujus stambius veikalus (keturių tomų apimtį). Tad rašytojas vis našiai tebedirba ir tebėra toliau. Nedažnas tremties kultūrininkas turėjo tiek geros sveikatos, patvarumo, kūrybinės energijos ir begalinio pasiaukojimo savo pašaukimui ir tautinei misijai.

Pirmasis V. Alanto trumpų apsakymų rinkinys „Artisto širdis“ pasirodė 1931 m. Netrukus sekė antras — „Tarp penkių ir septynių“. Vėliau, jau už Lietuvos, išėjo rinkiniai „Ant siūbuojančios žemės“, „Nemunas teka per Atlantą“. Dar Vokietijoje išleistas daug triukšmo sukėlė ir kritikos susilaukė romanas „Pragaro pošvaistės“. (Vien jų recenzijų ir kritikų tomą vėliau New Yorke sudarė ir išleido B. Jacikevičius.). Po jo sekė lietuvių partizanų pokarinės rezistencijos romanas „Tarp dviejų gyvenimų“ ir minėti stambūs dvitomiais romanai: „Amžinasis lietuvis“ ir „Šventaragis“.

Rašytojas nuo jaunystės domėjosi ir teatru, dvi jo pjesės buvo statytos prieš karą Kauno valst. teatre, o 1941-44 m. laikotarpyje jis turėjo progos būti Vilniaus miesto teatro direktorium, kurio repertuarui pateikė „Buhalterijos klaidą“ ir „Gyvenimas iš naujo“. Prieš kurį laiką JAV-se išleistas kitų jo pjesių rinkinys „Devynios dramos“. Populiarioji „Buhalterijos klaida“, kaip ir kitos patriotinio turinio Alanto pjesės bei komedijos ir šandien neretai sėkmingai statomos viso laisvojo pasaulio lietuvių scenose.

Vertinant stambų V. Alanto kūrybinį įnašą mūsų teatrui ir literatūrai, „L. D.“ žurnalo redakcija nutarė rašytojui skirti vietos tekste ir viršelį papuošti autoriaus foto nuotrauka. Parengti tokiais atvejais pasikalbėjimui su autoriumi paprašytas ilgametis rašytojo draugas (protarpiais ir jo raštų ne vien liaupsinantis kritikas) irgi panevėžietis Bronys Raila, kuris kruopščiai atliko jam skirtą uždavinį laiškais ir telefonu su Detrote gyvenančiu rašytoju Alantu, kurį jis buvo asmeniškai aplankęs pernykščių metų kelionėje per Ameriką su paskaitomis.

Šis „interview“ yra kiek skirtingas, negu mūsų spaudoje įprasta. Tai daugiau draugiškas dialogas su ilgais B. Railos klausimais ir V. Alanto atsakymais bei pasisakymais. Klausimuose, kaip matyti, esama nemažai klausėjų reiškiamos kritikos, sugestijų, provokacijų. Atsakymuose irgi nestinga pole-

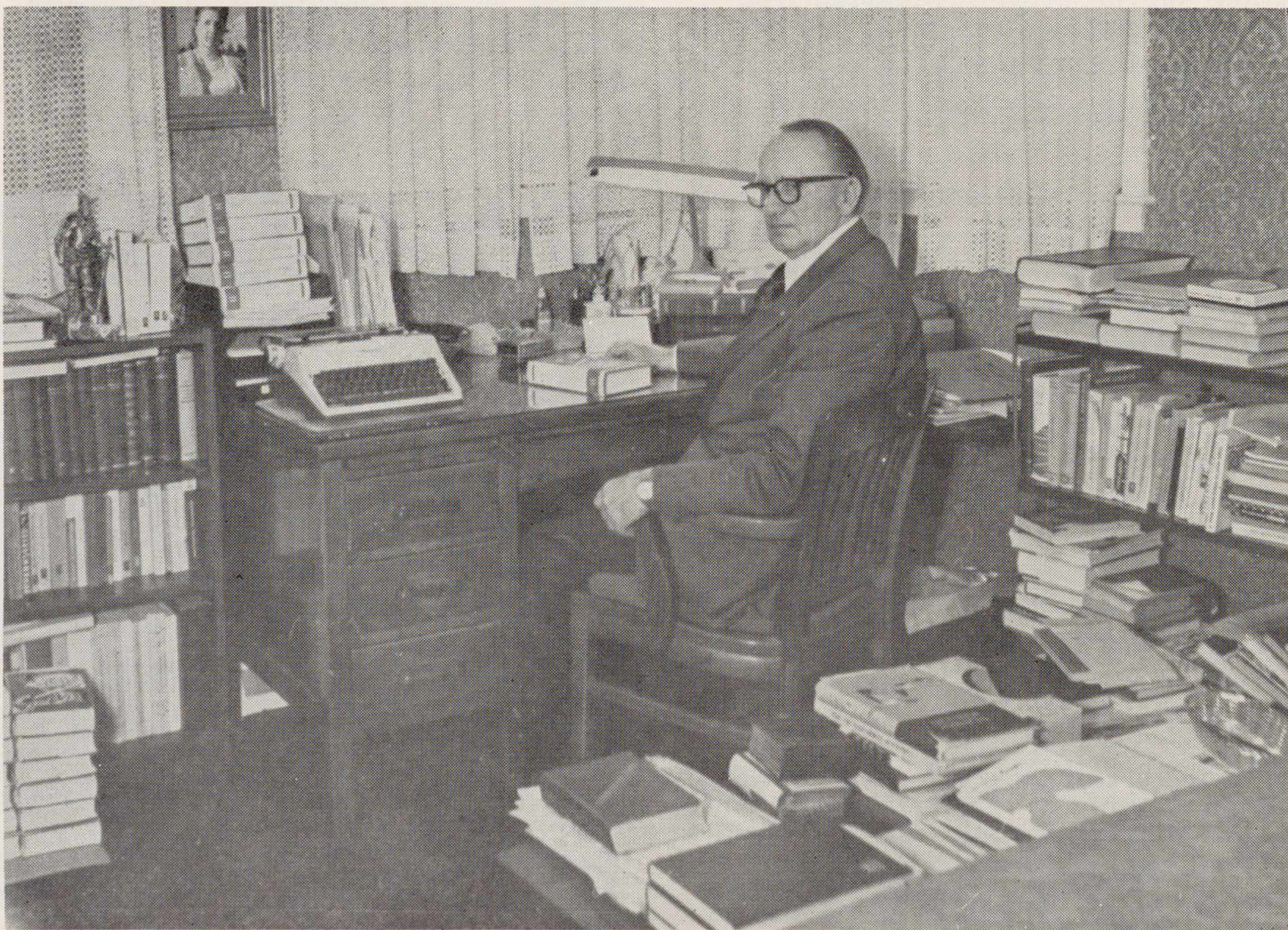
mikos ir autoriaus energingų atkirčių savo kritikams, kurie ne visada rašytojui yra buvę švelnūs.

Dialoge porą kartų minimas „Šveiko“ motyvas daliai mūsų skaitytojų gali būti nesuprantamas. Čia turima galvoje žymaus čekų rašytojo J. Hašeko (1882-1923) pagarsėjęs, jau virtęs klasikiniu ir į daugelį kalbų išverstas humoristinis romanas „Narsaus kareivio Šveiko nuotyčiai“ (Austro-Vengrijos imperijoje per I pas. karą). Šveiko personažas ir dabar laikomas čekiškos rezistencijos modeliu prieš prispaudėjus. Tame pokštiškame ir satyra trykštančiame romane visai nekvailas kareivis Šveikas vaidina kvaktelėjusį ir kitų laikomas „trenktu“, o iš tikrųjų jis aštriai pajuokia austriškus okupantus, militaristus, miesčioniškumą, visokias to laikotarpio gyvenimo ydas, žmonių silpnybes ir kvailybes. B. Raila didesnio meniškumo ir kritiškumo pretekstu siūlė ir Alantui vaizduoti tiek praeitį, tiek ypač dabartinį Amerikos lietuvių gyvenimą ne taip rimtai ir su pakelta patriotine tragika, o daugiau „šveikiškai“, iš humoristinės-satyrinės pusės, bet... nesulaukė pritarimo. Alantas atsisakė būti toks pamai-va humoristas; jam labiau rūpėjo (ir, atrodo, rūpės) rimtai vaizduoti tikrąsias lietuvių tautos tragedijas ir net daugiau plėsti „lietuviško šventraščio“ motyvus.

Uždedam „juostą“ ir pradedam sukti dviejų rašytojų draugišką (vietomis su pipirais) dialogą:

Rašytojas Vytautas Alantas savo darbo kambaryje Detrote, 1975 m.

● Wrier V. Alantas in his study, Detroit, 1975.

— Buvau pernai pas tave Detrote. Mačiau krentančių lapų geltoną, rudą, raudoną fantaziją... Tikai, puiku ten rudenimis, kaip jūs visi giriatės. Bet kaip žiemomis? Kai ramiam pensininkui reikia kambaryje užsidaryti? Aš tai, tur būt, ant sienų pradėčiau lipt...

— Matai, mielas Brony, tave ten Kalifornijoje karščiai, žemės drebėjimai ir gaisrai taip įkaitino, kad nebegali nurimti ir įsivaizduoti šiaurės kraštų tylaus grožio, sklindančio iš baltais pūkais pasipuošusio peizažo. Teisybę pasakius, aš irgi akimis palaipioju po apsinuoginusį, palangėje augantį lietuvišką berželį ir nuo sniego linkstančiomis šakomis pušaitę. Bet ir ta švelnia akrobatika užsiiminėti daug laiko neturiu, o šokti baletą pagal tavo stilių ant sienų tai nė iš tolo neleidžia pensininko amžius ir orumas. O pagaliau, prisipažinsiu, kad kambaryje toli gražu ne visą laiką sėdžiu — labai daug laiko praleidžiu su ūkininkais Norgailomis Pasartės kaime, Paažuolių valsčiuje... Atseit, rašau romaną iš laisvos Lietuvos ūkininkų gyvenimo. Be to, nemažai laiko pareikalavo atrinktinių novelių rinkinio paruošimas spaudai. Rinkinį pavadinau Atspindžiais ūkanose, ir jį leidžia J. Kapočiaus L. E. leidykla. Bus sudėta per 20 novelių. Rinkinys pasirodys 1976 metų pradžioje.

— Puiki idėja — sudaryti tavo novelių rinkinę. Man jų ne viena patiko ankstyvesniuose

leidiniuose. Ar tai bus tik iš praeities rinkinių, ar ir niekur neskelbtų naujų?

— Daugiausia bus atrinktos iš mano 5 rinkinių, išėjusių Lietuvoje, Vakarų Vokietijoje ir Amerikoje, bet bus keletas ir naujų, niekur neskelbtų dalykų. Pagaliau kas beatsimena prieš 40 metų išleistas noveles? Maloni pastaba, kad mano viena kita novelė tau patiko: išgirsti palankų žodį iš tokio aštraus ir kompetetingo kritiko, kaip tu, autoriui ne kasdienė duona...

— Lietuvos ūkininko romanas — tai vėl greičiausia bus tavo naujas „epochinis“ veikalas. Nes tu vis mėgsti dideles problemas, plačias vizijas, o atgimusios Lietuvos ūkininkas juk ir kūrė didelę ir naują mūsų tautos epochą. Tik ar nebus ten vien glorifikacijos, propagandos, himnų tam ūkininkui, kaip tu kartais mėgsti? Ar tik ne dėl to agronomai tą romaną tau tiesiog ir užsakė — ar pavadė parašyti? O gal knygoje jau pasirodys ir moderninė kolchozninkų epocha su savo „istoriniais laimėjimais“?

— Kodėl agronomai pakvietė mane parašyti tą romaną, nežinau. Gal būt dėl to, kad jie žinojo mane esant ūkininką. Aš tik labai gerai žinau, kodėl tokį romaną sutikau rašyti. Man ilgus metus knietė pavaizduoti ūkininką iš mano laikų. Esu kilęs iš ūkininkų, mano gyslomis teka seno ūkininko šeimos kraujas, ūkininkija suvaidino pagrindinį vaidmenį atgimstančios tautos istorijoje ir svarbiausią vaidmenį vaidino laisvosios Lietuvos gyvenime. Tad agronomų intencijos, tur būt, sutapo su manosiomis. Iš pradžios galvojau rašyti kažką panašaus į A. Mickevičiaus Poną Tada, t. y. piešti ūkininko gyvenimą idiliškai, bet, pradėjęs darbą, netrukus pastebėjau, kad toks priėjimas prie siužeto neįmanomas. Lietuvos žemės ūkis po pirmojo pasaulinio karo išgyveno didelį perversmą: jis keitėsi ne tik ekonomiškai, bet turėjo keistis ir ūkininko psichologija. Iš stagnacijos jis turėjo pereiti į modernaus, pažangaus ūkininkavimo vėžes. Ūkininko glorifikacija! Juk, anot tavęs, jei ūkininkas kūrė didelę naują epochą, tai ar glorifikacija nepasidaro be jokios glorifikacijos? Taigi, neketinu rašyti ūkininkui hozanų: noriu apibūdinti aną gadinę pro vienos šeimos žmogišką prizmę. Kolchozų gadinės neliesiu, mano romanas pasibaigs su Lietuvos nepriklausomybės pabaiga.

— Nesiginčysiu: klausiau dėl to, kad buvo įdomi tavo nuomonė ir patys faktai. Šiaip jau man neatrodo, kad Lietuvos gyvybė galėjo priklausyti tik nuo vien kaimo ar vieno luomo įnašų. Bet grįžkim dabar prie vakardienų... Tu kažkoks nepaprastas mūsų gyvenime fenomenas. Daug daugiau, negu buvęs

Rašytojas Vytautas Alantas su žmona Irena acstogauja. Kiekvieną vasarą juodu išvažiuoja kur nors toli...

● V. Alantas and his wife Irena during a vacation.

Fordo fabrikų transmisijų darbininkas. Vadinasi, nesutikai, kaip daugelis mūsų, pasidaryti dar ir dvasios proletarų... Novelės, du romanai anksčiau, kelios teatro pjesės, straipsniai laikraščiuose, vėl du didžiuliai romanai, po du toms kiekvienas. O, Viešpatie! (Atsiprašau — o, senovės Praamžiau!), žinau, ką reiškia tiek puslapių prirašyti... Pirmiausia apie „Amžinojo lietuvių“ romaną, kurį kažkas spaudoj pikantiškai pavadino „amžinuoju paleistuviu“... Na, tu žinai, ką manau ir ką tuo noriu užminti klausdamas. Pasakyk, ką galvojai ir jautei tą „sielos autobiografiją“ rašydamas? ..Pasiaiškink, atkirsk priešininkams.

— Fenomenas! Tiesą sakant, nežinau, ar tu nukalbėjai „šveikiškai“, ar rimtai? Tu, mat, visą laiką žvalgaisi po gyvenimą pro ironijos paravanėlį. Tai labai patogi ir gyvenimiška filosofija. Aš ją irgi mėgstu. Niekad negalvojau apie jokus „nepaprastus fenomenus“, bet kai dabar tu užsiminei, tai gal tam tikru požiūriu toks ir būsiu. Aš visada buvau atsiskyręs. Juk Kaune mano pašonėje anais laikais siautėjo Keturi Vėjai, plevėsavo Trečio Fronto raudonos vėliavėlės, judėjo ir kiti literatūriniai sąjūdėliai. Bet jie manęs neviliojo, prie jų nesidėjau, visada likau atsiskyrėlis individualistas. Kai tu savo knygoje, parašytose žaižaruojančiu stiliumi, pasakoji apie anuos laikus, tai sumini daug savo draugų, — aš gi neturėjau nė vieno. Pažinojau, galima sakyti, visus plunksnos žmones, bet nei asmeninių, nei literatūrinių draugysčių neturėjau, neieško-

jau ir Konrado kavinę lankiau tik labai atsitiktinai. Anuomet buvo mada kurti literatūrinius būrelius. Kartą Petras Babickas, Liudas Dovydėnas ir aš nutarėme irgi steigti tokį klubelį ir Vytauto Kalne — mat, tuo metu Babickas buvo Vytauto Kalno direktorius — sušaukėme „steigiamąjį susirinkimą“, bet po pirmo posėdžio viskas baigėsi. Sekmadieniais Metropolio viešbutyje rinkdavosi „Juodos kavos“ klubas. Ateidavo Juozapas Albinas Herbačiauskas, Juozas Keliuotis, Faustas Kirša, Kostas Meškauskas ir aš, bet tai buvo tik vieno žmogaus, būtent, Herbačiausko klubas: jis atkalbėdavo už visus. O kai 1934 m. atsisėdau į Lietuvos Aido vyr. redaktoriaus kėdę ir iki kaklo pasinėriau į publicistiką, tai mano pažinės su literatais visiškai nutrūko ir pakrypo į žurnalistų sluoksnius. Bet ir čia artimų „idėjos draugų“ neturėjau. Gal esu fenomenas dėl rašytojavimo, kurį vienas korespondentas apibūdino „fantastiškai produktyvu“? Kažką panašaus ir pats sugestionuoji. Bet jei aš daryčiau interview, tokio pat klausimo ir tau negalėčiau išvengti...

Ką jaučiau ir galvojau rašydamas „Amžinąjį lietuvių“? Jei nori išgirsti tikrą ir išsamų atsakymą, kreipkis į to romano didvyrį Morkų Sintautą... Tikrai, tą veikalą rašiau pamirkydamas plunksną išbloškto, išniekinto ir neviltin įstumto žmogaus kraujuje. Gal tas romanas ir nėra visiškai mano „sielos autobiografija“, kaip tu sakai, bet netoli to. Tie, kurie mano romaną pakrikštijo „amžinu paleistuviu“, be abejo, norėjo pademonstruoti savo aukštą moralę, droviai slepiamą po šiltais patalais, bet iš tikrųjų parodė tik savo veidmainystę ir dvasios skurdą. Niekad nemėgau tartiufų, judošių ir dvasios elgetų...

— Gerai! Tiek to. Mano gal ir nebus visiškai tokia pat nuomonė. Man tavo herojai būtų labiau patikę, jei juos būtų pavaizdavęs „narsiais kareiviais šveikais“, o ne tokiais rimtais patriotizmo paleistuviais, t. y. kad būtum tas visas vizijas ir tragikomedij-

V. Alantas su savo sūnumis Ginu ir Algiiu.
● Father and sons — Ginas and Algis.

jas labiau su humoru ar ironiškai ir satyriškai pavaizdavęs. Bet tai tavo teisė ir privilegija — kūrybiniame darbe būti savimi.

— Matai, Brony, aš galiu juokauti ir iš tikrųjų juokauju iš daug ko, bet negaliu juokauti iš savo tautos tragedijos ir paniekinto, sutrypto žmogaus. Kitaip sakant, negebu susidveilinti šaukdamas: gyvenime aš patriotas, o literatūroje — kareivėlis Šveikas! Sakai, literatūroje patriotizmas dabar ne madoje. Gali būti, bet žiūrėk, koks juokingas dalykas pasidaro. Tu gali rašyti apie viską: žmogžudį, šventąjį, iškrypėlį, seksą (atsiprašau, mūsųose ta tema uždrausta!), tik, ginkite visi šventieji, neliesk patriotizmo, jis ne madoje! Esu laimingas, kad jau pasiekiau tokio amžiaus, kada man nebereikia nei savų, nei svetimų auklių. Jei rašytojas nebus ištikimas pats sau ir nesistengs įsiamžinti, jis nebus tikras rašytojas. Rašytojas yra savo pasaulio viešpats, ir jei jis įtrauks į jį ir tėvynės meilę, aš negalėsiu jam nepritarti...

Man nelabai suprantama tavo tendencija literatūrą „sušveikinti“. Kodėl ne „sufautinti“, „sušarūninti“, „suvaizgantinti“? Kuo tas tavo kareivėlis Šveikas geresnis už tragiškus ar bent už dramatinius herojus? Ir tiesiog nesuprantu, kodėl tu tą patimpą kareivėlį Šveiką taip pamėgai, kad net siūlai modeliu mano herojams? Argi tau iš tikrųjų atrodo, kad tautos tragediją reikėtų versti farsais su humoru, ironija su satyra? Žinoma, aš suprantu: gal tai tavo skonis, bet, deja, ne mano. Gal tragedija ir komedija skiriasi tik per plauką, bet vis vien skiriasi. Aš nemokėjau farsiška ir „šveikiška“ vaizduoti žmogaus, kurio tautos laisvę sutrypė tironas, ir jis atsidūrė prie fabriko konvejerio vergo vietoje. Žinoma, sakau, galima šaipytis iš visko, bet kažkaip praeina noras juoktis, patekus po uzurpatoriaus raudonu nykšči.u..

— Niekio nepadarysi, bičiuli: kad gi mūsų „tremties gyvenimas“ man atrodo perdėm šveikiškas — jeigu rašytojai jį iš esmės ir teisingai vaizduotų. Bet dabar kopkime dar į aukštesnį kalną — į tavo pasaulio „viešpatiją“ — Šventaragį. Kokie buvo tavo išgyvenimai rašant šį „masyvinės apimties“ romaną? Ką pasakytum apie romano kritiką, kuri dar nebuvo gausi ir nelabai tau palanki (žinoma, išskyrus Balio Gražulio puošnų veikalo „pristatymą“ Clevelande). Gal kad tūkstantį puslapių šiandien ne kiekvienas kritikas įvalioja greit perskaityti?

— Tikrai, gal ir rašomos recenzijos knygų neskaičius, bet tokio įtarimo mesti kritikams nenoriu, kad nesupyktų... Ką išgyvenau? Daug ką išgyvenau, ir tie išgyvenimai buvo tautinio, valstybinio, politinio, religinio, filosofinio pobūdžio, — žodžiu, stengiausi

V. Alantas su savo seserimi vienuole Rita, Putname, Conn.

● V. Alantas with his sister Rita, a nun at the Putnam monastery.

gyventi visa Lietuvos XIII amžiaus istorijos dvasia ir norėjau sukurti herojų, kuris nemirtų. Tie išgyvenimai dar neišdilo ir, tur būt, nebeišdils niekad. Dėl kritikos atskira kalba. Andai Birutė Pūkelevičiūtė tvirtino, mes neturį kritikos, o pats labai iškalingai įrodė ją klystant, ir aš tavimi patikėjau, bet dabar imu abejoti. Buvo vienokių ir kitokių atsiliepimų spaudoje (jie nebuvo tokie negausūs, kaip tu sakai), bet niekas mano veikalo kaip reikiant nepanagrinėjo, neiškėlė naujovių, kurias ten įnešiau, neatkreipė dėmesio į mano stilių (tik susidomėjo mano kalba vienas kalbininkas, kurio straipsnis dar turi pasirodyti spaudoje) ir t. t. Šiaip jau recenzijos buvo tik čiupt čiupt, kapt kapt, išskyrus Balį Gražulį, kuris paskelbė ilgą ir išsamesnį straipsnį Dirvoje, ir Vladą Kulboką, kuris parašė Aiduose ilgesnį studijinę Šventaragio apžvalgą. Tiesą sakant, kalbos apie Šventaragį dar nėra pasibaigusios: dar girdžiu užuominų ne tik iš savo draugų bei pažįstamų, bet dar bus rašoma ir spaudoje.

Mane labiausiai nustebino kritikos ir skaitytojų vertinimo priešybė — tai žemė ir dangus! Skaitytojai po pirmo tomo pasirodymo laukė antrojo, man barstė asmeniškai ir laiškais ko palankiausių atsiliepimus. Teisybę pasakius, tas „sąjūdis“ dar ir šiandien nėra galutinai pasibaigęs, nors nuo pirmojo tomo pasirodymo jau praėjo trejetas metų. Atseit, Šventaragis skaitytojų auditoriją pasiekė ir stipriai ten įsitvirtino, o kai kam jis pasidarė net ir „lietuviškas šventraštis“. Taigi, tarp skaitytojo ir kritikos atsirado didelis plyšys. Savo kritikams aš nieko nesakau — jų privilegija tarti apie mano raštus vienaip ar kitaip — bet vieno priekaišto jiems negaliu nepadaryti, būtent: jie nutylėjo, kokio atbalsio knyga susilaukė

skaitytojų auditorijoje. Yra autorius, kritikas, bet juk yra dar ir skaitytojas! Jei kritikas apie knygą pasako tik savo nuomonę, užmiršdamas skaitytoją, jis knygos likimą sprendžia diktatoriškai! Tad ar reikia skaitytoją ignoruoti?

— Na, žinai, tie kritikai irgi gal ambicingi ir kai kurie jaučiasi taip pat viešpatukais savo „karalijoje“. Bet būna ir blogiau. Pagaliau, ką sakytum, kad Rašytojų Draugijos premija už praėjusius metus buvo paskirta ne tūkstančio puslapių „masyviam“ Šventaragiui, bet plonytei A. Nykos-Niliūno knygalei Vyno stebuklas? Ar ne stebuklas? Pirmenybę jie atidavė importuotam vynui, o ne didingųjų tavo bočių midui! ..Kas per velniava? Na, argi iš tikrųjų nemamai, kad, matyt, patriotizmas literatūroje nebe madoje? O ir kaip mūsų gyvenime „veiksniai“ dėl jo dar mušasi: vieni giriasi, kad mirs kovoj už tėvynę, o kitus kaltina, kad „bendradarbiauja su okupantu“. Sunku dabar gyventi tikram patriotui...

— Dėl tų premijų tu čia taip taikliai pasakei, kad beveik nebegalėčiau pridurti jokių komentarų. Taigi, matai, tu gali su savo romanu plūktis keliolika metų, bet veikalų vertintojai, vadovaudamiesi labai aukštais meno kriterijais, nieko bendro neturinčiais su mūsų tikrove, kelia taurę už importuotą, iš visų rūsių užkampių supilstytą vyną, kuris gal tinka gerti atrinktinei šimtinei mėgėjų, bet kuris absoliučiai svetimas ir gal rūgštus „liaudies“ gomuriui. Žinoma, kad sunku dabar gyventi tikram patriotui, kaip tu sakai. Mes susirgome labai aukštomis meno kategorijomis ir aukštai skraidome padangėmis, kad nebematome eilinio skaitytojo, gal tik išskyrus vieną kitą vyresnės kartos poetą, ypač Maironio įpėdinį Bernardą Brazdžionį, kurio poezija liko suprantama ir mėgiama plačiajai skaitytojų auditorijai. Kalbant aplamai, mūsų literatū-

Su anūke Laura, svarbiausiu personažu...

The very important person — granddaughter Laura.

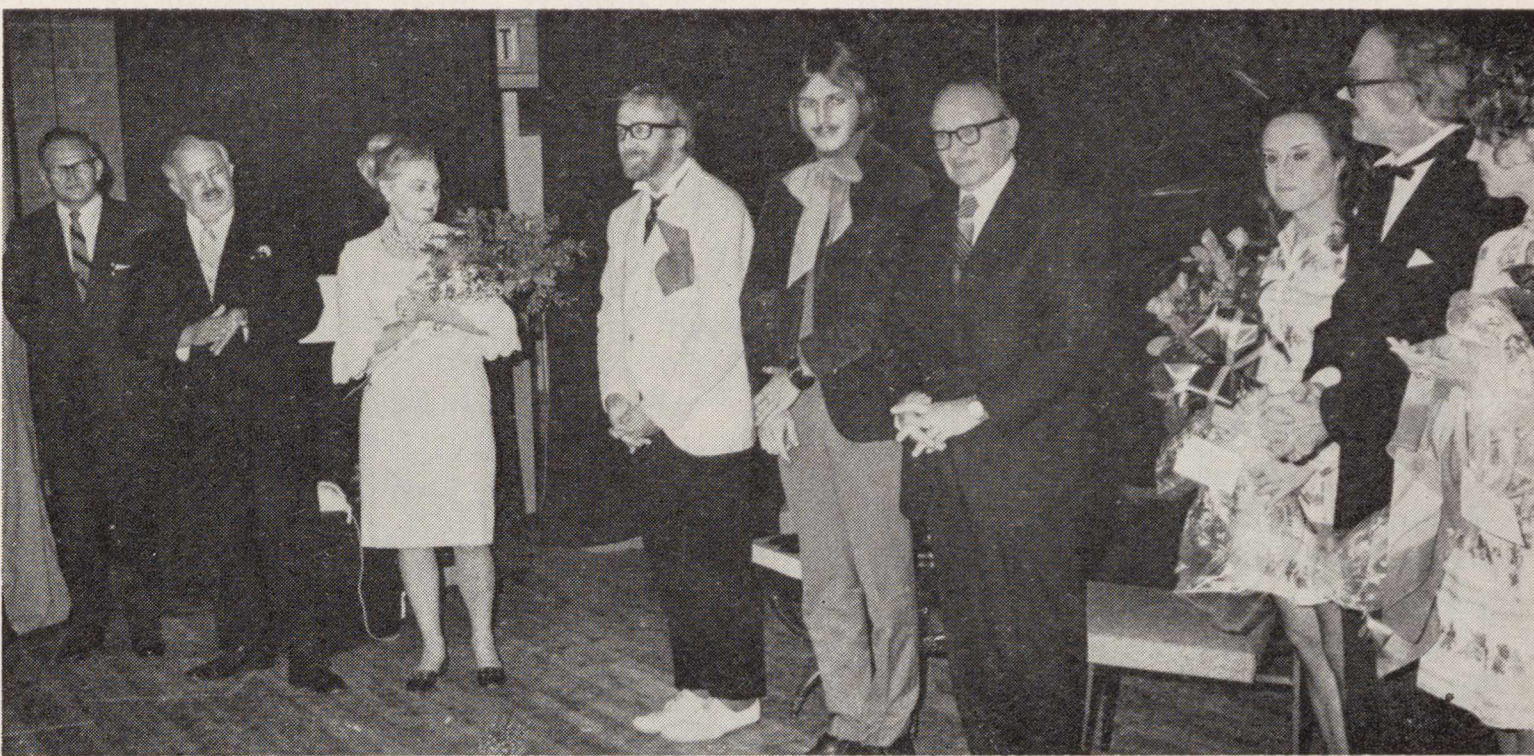
ros laukus užgožė poetai; apie prozininkus ir dramaturgus beveik nieko nebegirdėti. Pasitaręs su vienminčiais, aš ketinu šaukti prozininkų seimą ir steigti reorganizacinę Rašytojų Draugiją. Juk mums nebėra gyvenimo! Poetai nugirdo stebuklingais vynais jury komisijos narius, laimi premijas, o mus, prozininkus, palieka už durų...

— Ot, čia tai įdomi idėja: dabar mada "reorganizuoti" ir "įregistruoti" ką tik nori, o paskui tik sušukti: "Sudiev, aš išeinu!... Gi pabaigai dar paklausiu... A-a, bet tai jau trūs ir dalikatūs čalykai. Bijau tave užgauti, iš anksto atsi-rašau, bet kartą jau ir per laišką tą mintį tau kėliu. Jei dar turėtum atliekamo laiko truputį — kai pavasarį sulapoja Mišigano apylinkių medžiai, o rudenį auksu ir ugnimi jie suliepsnoja — pagalvok, ar neužteiktų noras abu čia minėtus romanus kiek pabraukti, sukondensuoti jaunimui ir šių dienų "digest" skaitytojui? Pavyzdžiui, antrajai laidai "Amžinąjį lietuvių" tik be tos gausybės tirščiausių išdekoravimų. o pasitenkinti herojų nuotykiiais, žinoma, ypač patraukliais meilės nuotykiiais. Tegu jie patys, be komentary kalba savimi ir už save. Ar nepapurtytum už ragų ir paties Šventaragio, kad jis šiek tiek pagyventų ir pasikankintų, be propagandos, be patriotinių eilių su kanklėmis, be tos labai komplikuotos ir gal tave patį privarginusios senovės lietuvių teologijos ir ypač be pagoniškos evangelijos pabaigoje. Kaip atrodytų, jei skaitytojui palikti tik pasakojimą, romano akciją, įvykius, nuotykius, tegu dar ir trumpos informacijos apie mūsų kultūros istoriją, tik be tos gausybės tvirčiausių išdekoravimų. Dingtų mažiausia kokie 300 puslapių, bet koks pasidarytų puikus ir įdomus patriotinis

V. Alantas su Br. Raila Tabor Farmoje (anuo-met J. Bačiūno, dabar V. Adamkaus).

● Comrades-of-the pen at Tabor Farm in Michigan where they convene annually (V. Alantas and B. Raila).

Vytauto Alanto 70 metų sukakties minėjime Chicagoje. V. Alanto draminių veikalų ištraukų atlikėjai ir autorius (4-tas iš dešinės), 1972 m.

● At the 70th birthday celebration of novelist V. Alantas, (1972). Chicago's artists performed scenes from V. Alantas' various plays.

skaitinys jaunimui visais laikais! Kad taip paliktum ateities leidėjams vieną tokį tavo paties supurtytą Šventaragio egzempliorių? A? Ateisk, kad kišuos ne į savo reikalus. Žinai gi, kad aš dažnai neišturiu nepasikapstęs svetimuose daržuose.

— Be reikalo taip ilgai savo klausimą vyniojai į vatą! Aš seniai pažįstu tavo galvoseną iš mūsų susirašinėjimo: juk mes vienas kitam esame prirašę šimtus ir šimtus laiškų. Atseit, tavo labai giliu įsitikinimu, mano Šventaragis taptų kažkas panašaus į šedevrą, jei tik padaryčiau iš jo "reader's digest"! Matai, meno kūrinys yra toks mįslingas dalykas, kad jį ilgą laiką gali kurti ir vertinti, o tobulybės vis vien nepasieksi. Jei rengčiau antrąsias Šventaragio ir "Amžinojo lietuvio" laidas, be abejo, atsidėjęs peržiūrėčiau, pataisyčiau įsibrovusias klaidas, gal kai ką nubraukčiau, kai ką pridėčiau ar kitaip pasakyčiau, dar lyginčiau stilių ir kalbą, bet vizijų iš "Amžinojo lietuvio" nebakraukčiau ir Šventaragio "nenudievinčiau", nes veikalas, mano nuomone, tada pasidarytų kaip puokštė gėlių be kvapo. Be to, nenorėčiau apvilti ir tų skaitytojų, kuriems Šventaragis tapo lyg ir "lietuvišku šventraščiu". Tad paskutinį skyrių "Šventaragis - Šventaregis" nukelčiau į epilogą ir kiek įmanydamas dar praplėščiau. Nesuprantu, dėl kokių jau taip svarbių sumetimų turėčiau savo veikalą "nudvasinti"? Ir galų gale kodėl bandymas pavaizduoti senąjį lietuvių tikėjimą būtų tokia labai didelė nuodėmė? Tavo manymu, aš turėčiau savo romaną padaryti nuotykių ir intrigų romanėliu, kokių yra prirašyta milijonai. Aš rašiau ne šiaip jau nuotykių romaną, bet lietuvišką nuotykių, įvykių ir ypačiai nuotaikų romaną, — kitaip sakant, norėjau pavaizduoti tragediją tautos, atsidūrusios didelėje savo istorijos kryžkeleje, kaip aš ją supratau.

— Ką gi, atrodo, kiekvienas paliksim prie savo nuomonės. Negi čia dabar mudu rausimės viso pasaulio akivaizdoje? Tada ir tavo Šventaragis ant manęs, kaip "lietuviško Šveiko", mirtinai užsirūstins. O dabar...

— Dabar, brangus Brony, leisk man padėkoti už malonų ir įdomų pašnekėsį. Reikia atsisveikinti, nes turiu grįžti pas savo ūkininkus. Jei atsiras kada reikalas ir norėsi mane aplankyti, atkilk į Liepkalnio sodybą Pasartės kaime pas jaunus ir vaišingus Adelę ir Kostą Norgailus. Paklysti negali: išvažiavęs iš Sausbalių sodžiaus ir pravažiavęs dvarininkėlio Gadlewskio raudonu stogu rūmelį, kairėje pusėje prie kelio pamatysi lauko viduryje Gojelį, ant kalno dunksančias keturias liepas ir apačioje telkšančią Mergobalą su gyvijančiomis pempėmis. Senasis Norgaila, kuris dar atmena baudžiavos laikus, prisiekdinėja, kad pelkėje tebeprisilaikęs jo senas pažįstamas Pinčiukas. Bet jei norėsi, pats galėsi pasiklausyti jo porinčių. Lauksiu.

O dabar — viso labo!

— Viso! Ir ačiū už pakvietimą į Pasartės kaimą pas vaišingus ūkininkus. Nemažiau vaišingas buvai ir man su Daneta, kai pernai pas tave ir Ireną viešėjom, ir skaitytojams, kuriuos taip gausiai vaišini savo sielos penu. Gyvuok ilgai sveikas, kaip ūkininkas ir net... kaip evangelistas. Juk reiktų bent vieno šventojo ir iš senovės Lietuvos laikų.

Padangių karuselė

Bitė, berankiodama medų iš žiedų, nė nepastebėjo, kai ėmė temti, ir kadangi buvo pavargusi ir nutolusi nuo namų, nusprendė pasiieškoti nakvynės kieme, kur užtiko didelius medaus lobius. Nakties metu ji nepasitikėjo savo nuovoka ir bijojo paklysti. Pagaliau, jai buvo gaila palikti medaus šaltinių, kad kitos bitės jų neaptiktų ir neiškuoptų. Kitą rytą ji ketino vėl kibti į darbą. Besiurbdama iš aksominės rožės saldų nektarą, bitė suglaudė sparnelius ir, glustelėjusi žiedo lapeliuose, užsnūdo.

Iš pradžių jai nedavė ramybės kitame kieme bežaidžią vaiką, o paskum iš namo išėjo sena moteris su mergyte, kuri, pribėgusi prie rožių kero, siekė rankutėmis žiedą pakvipinti. Bitė buvo beužsirūstinanti, kad jai kliudo ilsėtis, ir ji jau taikė mergytei gilti į veidą, bet tą akimirką švystelėjo jos akyse gintariniai, medaus spalvą primeną mažytės plaukai, ir ji atlyžo. Senoji moteris šūktelėjo:

— Lauryte, riekišk nosytės prie žiedo, dygliai įdurs! — Mergytė žiedą paleido, ir bitė supdamasi vėl pakilo aukštyn.

Paskum viskas nurimo: mergytė su senole nuėjo į vidų, gretimame kieme vaikai nustojo žaide, ir bitė galėjo ramiai užsnūsti vėjelio švelniai siūbuojamame žiede.

Ją vėl pažadino mašinos burzgimas apie vidurnaktį. Didelis, baltas limuzinas sustojo prie garažo durų. Bitė pusiausnūda iškišusi galvą apsidairė ir nustebė, kad niekas iš mašinos nelipa, bet paskum prisiminė, kad, skraidydama po parką, ji dažnai matydavo mašinose sėdinčius ir besibučiuojančius jaunuolius. Jai dingtelėjo, kad, matyt, toks žmonių paprotys, ir vėl rengėsi užmerkti akis, bet tuo metu mašinos durys smarkiai trinkelėjo, ir iš jos iššoko jauna moteris, užsimečiusi ant nuogų pečių minkų paleriną, o pro kitas duris pamažėl išlipo stambus vyras, vilkįs juoda išėigine eilute. Vyras norėjo eiti vidun, bet moteris tarė:

— Pabūkime dar kieme: tokia graži naktis! — ir nelaukdama vyro atsakymo, moteris

nuėjo prie plaukyklos, kur tarp žaliatvaskių eglaičių buvo ištiestos dvi sulankstomos kėdės. Bitė aiškiai girdėjo, kaip moters sidabrinių kurpaičių užkulniai tvyskėdami tauškėjo į cementinį grindinį nakties tyloje.

Ji išsitiesė ant kėdės aukštelininka ir užmetė rankas už galvos. Jos palerina nuslinko ant žemės. Vyras pasvyravęs irgi iš lėto nuėjo prie plaukyklos ir atsigulė kitoje kėdėje.

Didelis mėnulis, tarsi sidabrinis kamuolys, skendėjo plaukyklos dugne. Bitė buvo pripratusi nakvoti savo tamsiame, medumi kvepiančiame avilyje, o čia kvepėjo rožės, ir viskas atrodė lyg pasidabruota: net ir moteris atrodė kaip sidabrinė...

— Gražu! šnibždelėjo ji.

Vyras nieko neatsakė, tik po ilgo tylėjimo paklausė:

— Pavargai?

— Pavargau gyventi... Leisk man važiuoti į Lietuvą.

— Į Lietuvą? Kodėl taip staiga užsimetei važiuoti į Lietuvą? — jis pažiūrėjo į ją nusižiovaudamas.

— Kodėl?.. Noriu pamatyti savo svajonių kraštą... O gal noriu pabėgti nuo savęs? — ji kalbėjo delisiai.

— Iliuzija: niekas negali pabėgti nuo savęs, — atsakė vyras ir patylėjęs pridūrė: — Nesąmonė!

— Nesąmonė svajoti apie keliones po žvaigždynus, bet ar žmogus nesvajoja pakeičiant Paukščių Taką? — ji kalbėjo klaidiodama akimis po žvaigždėtą padangę.

Bitė, iškišusi galvą iš žiedo, aiškiai matė moters labai išblyškusį veidą, kurio spalva susiliejo su jos sidabrine suknele ir su visu mėnesienoje skendinčiu kiemu. Jos spindžios, vidinio nerimo pervertos akys blankiame veide juodavo, kaip didelės juodos dėmės, o aplink ploną, ilgą kaklą švytėjo perlų vėrinys. Ant žemos krūtinės ilsėjosi sunertos, baltos ilgaus plonais pirštais rankos, aplink riešus gyvatiškai apsivyniojusios auksinėm apyrankėm. Ant vieno piršto spindėjo didelis deimantinis žiedas.

Vyras buvo apkūnus, truputį praplikusia kakta. Jis tingiai prinešdavo cigaretę prie pilnų lūpų ir, atmetęs galvą, dūmus išpūsdavo į krūmus. Bitė kažkodėl iškart jo nepamėgo ir kažin ar ji būtų iškentusi, cigaretės dūmų erzinama, nesuleidusi gylio jam į papurtusį žandą, jei būtų pajėgusi išsiplėšti iš rasos pritvinkusio rožės žiedo. Ji vėl sukluso, kai moteris prabilo:

— Kam gyventi? Kokia prasmė? — ji patetiškai kalbėjo, išmesdama rankas aukštyn ir tarsi klausdama kažkurią dievybę žvaigždėtos padangės aukštybėse. — Viskas yra, viskas griūva ir, man rodos, aš tuojau uždušiu po griuvėsiais.

— Nereikia perdėti, Živile, dangus dar negriūva, — pasakė vyras dalykiškai.

— Ką tu žinai: gal mano dangus jau seniai sugriuvo? — ji tarė pusiaušnibžda, ir

jos balsas nušuleno nakties tyloje lyg aimana, lyg gailės, lyg atsidūsėjimas žmogaus, kuris prarado viltį.

— Oi, oi, kam taip tragiškai? Jei jau sugriuvo, tai nebėra ko jaudintis: tu išlikai gyva, — jis pašaipiai nusijuokė, išpūsdamas dūmą.

Ji jautėsi taip, lyg visą laiką pultų prarajon. Kaip tada, būdama penkerių metų mergytė, krisdama iš sūpuoklių, ji smarkiai susitrenkė galvą. Ją paguldė ligoninė, daktaras įleido į ausį kažkokio skysčio, ir ji staiga ėmė skristi aplink pasaulį, o paskum ėmė galvotrūkčiais pulti žemyn. To išgyvenimo ji niekad nepamiršo. Daktaras pasakė, kad susitrenkimo pasėkmės ateityje visada galėsiančios atsiliepti, kad tai esą nepagydoma. Ne, dabar jai galvos neskauda, bet vis vien ji jaučiasi puolanti žemyn. Ji norėtų už kažko užsikabinti, bet neturi už ko...

Ji buvo užsikabinusi, tikrai, ji buvo užsikabinusi už tvirtos šakos, bet ją paleido... Kai susipažino su Saulium, ji tada pasijuto, tarsi būtų išėjusi iš tamsaus miško ir pamačiusi atsivėrusią saulėtą padairą. Sauliaus vardas jam labai tiko: aplink jį ir su juo viskas buvo kažkaip šviesu ir jauku. Ji tada labai nustebė, kad gyvenimas dar gali būti toks gražus ir šviesus. Jie iškart susiprato ir suartėjo ir tarp jų nebebuvo daug kalbų. Tik ji pradėjo rašyti dienoraštį ir pati nepasijuto, kaip užpildydavo ištisus puslapius, lyg jos plunksna būtų vedžijusi kažkokia magiška jėga. Niekad nemėgusi daug kalbėti, ji su savo dienoraščiu iškalbėdavo ištisas valandas. Ji tada sau viena mąstydamas, kad Saulius iš tiesų yra kažkoks burtininkas...

Jos tėvas buvo smulkus prekijas, turėjo gausią šeimą ir tik vargais negalais sudurdavo galą su galu. Kai jai kelia pastojė Tomas, ir jo limuzinas ėmė stovinėti prie jos tėvo namuko, ji atsidūrė kryžkelėje. Tuo metu susirgo jos motina, o jos jaunesnioji sesuo labai norėjo mokytis. Niekas jos nevertė tekėti už turtuolio, niekas nesakė nei taip, nei ne, tik jos motina juokom prasitarė, kai ji ją lankė ligoninėje:

— Širdelė meilės, akelės ragaišio! Gyvensi ne iš meilės, o iš pinigų.

Tie šiurkštūs motinos žodžiai ją įžeidė, bet ji ant jos nesuovko, nes pagalvojo, kad gyvenimas gal toks ir yra. Tik ji dar labiau ėmė svyruoti. O Tomas jai kalbėjo ir kalbėjo:

— Tu graži, tu labai graži: tu neturi leisti savo grožiui nuvysti tamsoje! Tu turi žydėti šilkuose ir grožio džiaugsmą skleisti kitiems. Kas liks iš aksominės rožės, pamerktos tamsiame, nelėšiais trenkiančiame rūsyje?

Per paskutini susitikimą su Sauliumi, kai ji pasisakė tekėsianti už Tomo, jis pašaipiai šūktelėjo:

— Pažistu, didelis verteiva! Tegyvuoja auksas veršis! Pasirinkai savo kelia. Aš neatkalbinėsiu, kad paskum man nepriekaištautum,

tik priminsiu, jog tik vieną kartą gyvenime tu susitinki Likimo tau skirtą žmogų. Jei su juo prasilenksi, prakeiksi dieną, kada gimėi. Būk laiminga apkabinusi savo aukso stabą! — ir jis nuėjo juokaudamas, bet ji jautė jį nusinešant didelį sielvartą ir buvo nepatenkinta, kam jis taip lengvai jos išsižadėjo.

— Tegyvuoja aukso veršis! — grėsmingai tada skambėjo jos ausyse, bet ji atsikalbinėjo: — O ar geriau, kad per visą gyvenimą gyvuotų skurdas ir vargas? — Ji įtikinėjo save pasirinkusi teisingą kelią, pasižadėdama būti gera Tomo žmona ir nė kiek neabejojo, kad ir jis bus jai, jei ir ne mylimas vyras, tai bent geras draugas, globėjas ir rūpintojas. — Tuščia jo, gyvensiu ir be jo! — ji tada galvojo, atsisveikinus su Sauliumi ir drąsinosi žiūrėdama į ateitį.

Betgi nei jos motinos, nei jos pačios pasirinkta praktinė gyvenimo išmintis nepasiteisino: ji buvo visko pertekusi per akis, bet jautė gyvenanti tik viena savo esybės dalimi, o kita smilko kažkokiuose pūvėsiais trenkiančiuose patamsiuose.

— Tomas laimėjo! Tomas laimėjo! — palengva slinko jos mintys tūnakt prie plaukyklos. — Aš gyvenu, kaip mėnulis su perskeltu veidu. Tomas geras globėjas, bet jis niekad netapo mano geru draugu: jis neturi manęs nė už ką, aš jam tik brangi porceliano lėlė. Aš vyliaus, kad tą gražų pasaulį, kurį man parodė Saulius, ištekėjusi už Tomo, pamatysiu savo akimis, bet nudegiau pirštus... Aš galėjau nebesvajoti, galėjau savo akimis pamatyti, kas yra gražiausio po pasaulio padangėmis, bet tai buvo Tomo pasaulis, ne mano. Mano pasaulį nusinešė Saulius. Aš visko turiu, bet jaučiuos kaip skurdeiva, išstremta iš saulėtų rūmų į begalinę dykumą, kur viskas šalta ir tylu, tylu... Tik vieną kartą, tik vienintelį kartą gyvenime sutinki Likimo tau skirtą žmogų! — jai ataidėjo iš kažkurių tolybių Sauliaus žodžiai.

Tomas užspaudė cigaretę ir tarė, paimdamas jos ranką:

— Užteks svajoti, mano mergyte, einam gulti. Mūsų balių reikia užbaigti kaip reikiant, — jis nusikikeno.

— Nenoriu miego, — ji ištraukė savo ranką.

— Tai einam maudytis.

— Nenoriu, šalta.

— Aš noriu tavęs paklausti, mano mergyte, kas tau yra? Ko tu visą laiką nepatenkinta ir surūgusi? Aš ištraukiau tave iš gyvenimo padugnių ir iškėliau į viršūnes, bet tu atro dai, lyg būtum išgriebta iš šaltos maudyklės ir visą laiką kalentum dantimis sušalusi. Tau niekas neįdomu, tu slampinėji, kaip miegeivė, man rodos, kad tu negyveni, o sapnuoji. Tu klausi, kam gyventi? Pasakysiu, kam gyventi: gyvenk sau, gyvenk mūsų Laurai, gyvenk man — džiaukis gyvenimu ir džiugink kitus! Aš nebenoriu, kad tu atrodytum taip,

lyg tau amžinai geltų dantys, aš noriu, kad tu būtum gyvas, puošnus žiedas ir džiugin-tum akį visiems. Pasakysiu atvirai: man iki gyvo kaulo įkyrėjo pakasynų nuotaikos. Kas tau yra, ko tau trūksta? Gal sergi? — jis kalbėjo kaip žmogus, kuriam baigia išsekti kantrybė.

Ji nežinojo nei ką, nei kaip jam atsakyti. Juk iš tikrųjų, kas jai yra, ko jai trūksta, juk ji visko turi pertektinai. Bet vėlgi, ko jai gali netrukti, kai ji nieko neturi?..

— Tu turi aukso stabą! — ataidėjo iš kažkurių tolybių pašaipus Sauliaus balsas.

Tą balsą ji vis dažniau girdėdavo ir tyčiodavosi pati iš savęs, jog taip iš tikrųjų ir yra. Jis vis labiau ėmė ilgėtis pasaulio, kurį jai buvo atvėręs Saulius ir į kurį ji pati užtrenkė duris savo rankomis. Jis vis dažniau švystelėdavo mintyse, ir tie švystelėjimai vėl gesdavo, tarsi tolimos pošvaistės. Ji klaidžiojo santėmiuose ir iš tikrųjų panėšėjo, anot vyro, į nakvišą, aklojančią vidunaktį ir grabaliojančią angos į šviesos ir prarastos laimės pasaulį.

— Tu nieko neatsakai... Tu čia pasvajok, aš einu maudytis.

Jis nuėjo vidun ir netrukus grįžo užsimovęs glaudėmis. Užėjęs ant šokynės, jis smagiai įsisiūbavo ir grakščiai nērė į vandenį. Jis prunkstė, purtydamas galvą, iškilęs į paviršių ir, gražiai mētydamas rankas, nuplaukė į kitą maudyklos galą. Tomas plaukiojo aukštelininkas ir kniūbščias visokiais stiliais, ir iš visko buvo matyt jį esant gerą sportininką ir mokantį džiaugtis savo sveikata. Ji žiūrėjo į jo tvirtą, apkūnią, juodais plaukais vešliai apžėlusią krūtinę ir galvojo, kad jis panašus į gaivalingą jūros gyvūną, kuriam tereikia vandens, maisto ir pataitės... Iššokęs iš maudynės, jis bėgte nubėgo į verandą, nusitrynė šiurkščiu rankšluosčiu, vėl tekinas grįžo prie kranto, pagriebė ją į glėbį ir pakėlė nuo kėdės.

— Nebesiožiukok, mažyte, metas į lovą! — jis šnabždelėjo jai į ausį, padvelkdamas į veidą karštu, dar vynu atsiduodančiu alsavimu.

— Paleisk mane! Paleisk mane! — ji riktelėjo, blaškydamasi jo glėbyje.

— Nenori, nereikia. Drybsok čia! — jis murmtelėjo įsiutęs, numetė ją kėdėn kaip kokį daiktą ir nubėgo vidun. Už valandėlės jis vėl pasirodė apsirengęs ir, įsėdęs mašionon, išvažiavo.

Živilė gulėjo susirietus. Ji nejautė nakties vėsos, jai buvo vis vien. Ji pati nenuvokė, kiek laiko taip išgulėjo, apimta nejautos, kol staiga vėl pasijuto skrendanti aplink pasaulį, kaip tada ligoninėje. Jai pradėjo gelti galvą. Ji jautėsi skriejanti padangėmis ir jai vaideliojosi, kad žvaigždės ji galinti pasiekti rankomis ir nuskinti kaip rožes.

Iš didelių aukštybių dabar ji matė savo gyvenimo įvykius, kurie kadaise jai atrodė tokie dideli ir svarbūs, o dabar sumenkėjo

ir pasidarė visiškai nebereikšmingi. Tik Sauliaus milžiniškas veidas, tarsi kokio padangių dievaičio, jai šmėkstelėdavo ir dingdavo akyse, ir ją nukrėsdavo jo dundantis juokas.

Po persiskyrimo ji nežinojo, ar jis gyvas, ar miręs, bet tą akimirką jai pasivaideno, lyg jis būtų miręs, ir tada nutvieskė neišsaky-tas ramybės džiaugsmas. Ji žinojo, ji tikrai žinojo Saulių esant Ten, jos laukiant kažkur tarp žvaigždžių. Visą savo gyvenimą ji buvo viena, bet Ten viena nebebus.

Jos akyse švietė didelė viltis, o mintyse šmėkstelėjo visas trumpas ir nesudėtingas gyvenimas. Ji nesigailėjo, jai net dingtelėjo, kad ji visą laiką ilgėjosi tosios pabaigos ir kad dabar laiminga, nes susiras tą, kurį dėl savo kaltės buvo praradusi, dienąnakt ilgėjosi ir dabar, lyg nuotaka, rengiasi pasitikti savo sužadėtinį, su kuriuo daugiau nebesiskirs amžinai...

Ta padangių karuselė ėmė lėtėti, ir ją lydėjusios žvaigždės gesti. Apgobė didelė šviesa, ir nežemiška ramybė nusileido į jos dvasią.

Kitą rytą saulė nutvieskė kiemą ir tvenkinį. Bitė pabudo ir pamatė medžių šešėliuose kėdėje tebemiegančią sidabrinę moterį. Tik dabar ji buvo dar baltesnė, net baltesnė už sidabrinę suknelę. Ir ji buvo taip giliai įmigusi, kad, rodėsi, nė saulėtas rytas nebegalėjo jos pažadinti.

Iš namo išsiritu ružava pižamėle vilkinti mergytė ir, pribėgusi prie motinos, pajudino ją už peties čiauškėdama:

— Mamyte, kelkis, jau rytelis! — Ir ji labai nustebo ir įsižeidė, kad motina neįsikėlė jos į lovą ir nepriglaudė prie savęs po šiltu apklotu, kaip darydavo kas rytas.

Tarpduryje pasirodė ir senoji moteriškė, vyro motina.

— Koks čia dabar prasimanymas naktį miegoti kieme? — ji niurzgėjo nepatenkinta, artindamasi prie kėdės.

— Živilė, Živilė, kelkis! — Senė papurtė ją už peties ir staiga atitraukė ranką persigandusi. Živilės šalta, sustingusi ranka bejėgiškai nuslinko ant kėdės šalia jos. — O, Viešpaties, Viešpatie! — senoji sudejavo atsiklaupdama.

Tuo tarpu suburzgė mašina, ir į kiemą įvažiavo Tomas. Jis išlipo iš mašinos neišpasakytai pavargęs, įdubusiais žandais, pavan-denijusiais paakiais, labai išblyškęs. Jis dairėsi po kiemą prigesusiomis bukiomis akimis. Jo motina meldėsi atsiklaupusi prie kėdės, o dukrytė stovėjo prisiglaudusi.

Bitė iškišo galvą iš rožės ir iškart suprato, kas dedasi kieme. Ji pasispyrė užpakalinēm kojytėm, išsiplėšė iš rasoto žiedo, zvimbama įsibėgėjusi, kaip kulka, tekstelėjo jam į veidą ir suvarė gyli tiesiai į paakį.

Tomas nusikeikė ir, nuplėšęs bitę nuo veido, tēškė į tvenkinį.

GEROS INTENCIJOS — BLOGOS EGZISTENCIJOS

VISĄ LAIKĄ TIK UŽ TAIKĄ

Ziperių amžius pakelia pirštą
Ir taikingai paspaudžia mygtuką.
Ir sagas visokiausias taip suka.
Pakelia pirštą ir magiku virsta.

Ziperių amžius — taurus liberalas.
Visiems jis laisves dalina,
Nuo Berlyno atplėšęs Berlyną.
Ziperių amžius — vagių idealas.

Ziperių amžius teisėtai niršta,
Kad sagos konservatyvios baisiai.
Nei jos miršta, nei ziperiais virsta,
Lyg jo kilnūs darbai būt bevaisiai.

Mes visą laiką, ponai, už taiką,
Jūs, pasakykit, už ką?..
Kas su mumis marširuot nepataiko,
Tam amžina bus taika!

Vieną Europon iš Afrikos grūda,
Čia gi — per galvą kitam su lazda...
Ziperi, ziperi, ziperi dūda,
Ziperi, viperi — da!

TROCKIS IR ZABLOCKIS

Graži tu, mano brangi tėvyne!
Ar kas yra tave taip gynę,
Kaip stalinai ir zimanai
Ir leninizmo rabinai?

Su jais ir aš mezgu jau ryšį
(Kol kas tikrai per sienos plyšį).
Klausausi žodžių jų saldžių
Ir balalaiką vis girdžiu.

Apsikabinęs meno mūžą,
Lenkiuos prieš tautą šimtą kartų.
Ir parsiduodu už arbūzą
Tautos vardan už Kremliaus vartų.

Jie pasigaus mane kaip žuvį,
Paskui išmuilins, kaip Zablockį,
Už tai, kad myliu aš lietuvį —
Vis tiek, ar Zimaną, ar Trockį.

INTENCIJA IR EGZISTENCIJA

Remiuos pragmatiška intencija,
Bet kaip traktuoti juos abu,
Kad nežinau, kuo remias egzisten-
žydu ar arabu? /cija —

ABSTRAKTAS IR JO RAKTAS

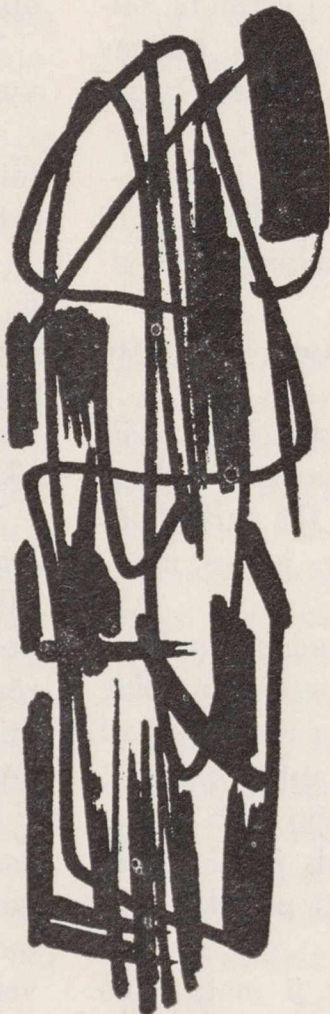
Ar aš, tau, sese, nesakiau,
Kad niekada nebūsiu kiau?
Esu šaunus ir modernus
Ir suprantu visus menus!

Paleidau žirgą į lankas.
Griebiau teptuką į rankas.
Tuoju tapytoju tapau.
Žirgų žvangimą aš tapau.

Pradžią yra visai gera.
Tiktai žvangimo vis nėra.
Susimaišiau beveik visai.
Nejaugi žvangsiu aš patsai?

Bet argi aš tau nesakiau,
Kad niekada nebūsiu kiau?
Man žirgas virto abstraktu,
Mieloji sese, kaip ir tu!

ARGI AŠ PONAS AMERIKO-
NAS?

I am "crazy Litwack",
Atkaklus ir paikas.
Negaliu suprasti,
Ką man kalba laikas.

Nei aš integruojuos,
Nei liberalėju,
Nei man skirta būti
Riaušių sukėlėju.

Nieko neišmokau
Aš pas dėdę Samą
Ir neišitraukiau
Į taikos programą.

Nei buvau aš rudas,
Nei esu raudonas.
I am "crazy Litwack",
Trenkto būdo ponas.

RINKIMAI IR PASIRINKIMAI

Ar balsuojam už naują, ar seną,
Viskas lieka vis tiek po senam,
Nes lituvio kova prieš Ivaną
Prieštarauja kilniem jų planam.

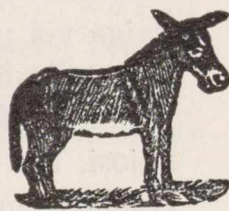
A PIECE OF PEACE

Štai detentė, broliai mano!
Galim knarkt, šiltai sugulę.
Dar mūs laidot jie nemano.
Liūlia liūlia.

Dar kviečiai terbon jiems byra.
Dėdė žino, kam juos kulia.
Net galva palovin svyra.
Liūlia liūlia.

Reikia, broliai, jau paliauti
Rūstint rusišką tetulę.
Ji mus kviečia obuoliauti.
Liūlia liūlia.

Tai užuomazga romano
Su katiušom ant mėnulio.
Dar mūs laidot jie nemano.
Liūlia liūlia.

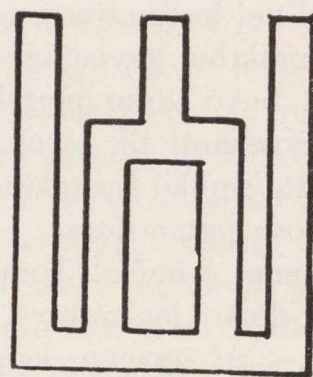

Kokie mes buvom asilai,
Deja, sužinom, per vėlai..

GEDIMINO STULPAI

Tautiniai mūsų ženklai yra daugiakalbiai. Vieni jų siekia gilią senovę, kiti — atmenamų laikų kūrinys. Ką jie reiškia, kokia kalba į mus prabyla? Simboliai retai turi rašytinius savo šaltinius ir komentarus. Juos reikia atsekti iš bendros simbolių kalbos. Mes bandom šitai daryti, turėdami tuo tarpu dėmesyje jaunąjį skaitytoją, kuriam rūpi pažinti s a v a s — lietuviškas ke-
lias.

Linijos, tarsi kokie rašmenys, turi savo kalbą. Tiesios statmeninės gotiko linijos kelia į aukštumą, simbolizuodamos amžiną žmogaus

dvasios lakumą. Lanksčios banguojančios baroko linijos mena žmogiškos būties žaismingumą ir nerimą. Užlaužtų rankų linijos kalba apie skausmą. Gi banguojančių veido raukšlių linijos išduoda glūdinčią dvasios rūpestį.

Linijų kalbą uri ir mūsų gediminiai stulpai. Mums negana, kad jie savi, kad lyg raudona gija įsi-brėžę mūsų istorijos puslapiuose. Šviesusis ir aikingasis Gediminas pasirinko šį ženklą ne taip sau, ir tauta visais laikais laikė jį savu ne tik iš tradicijos, bet juose išvelgė savos tautos ir valstybės išreikštus siekimus.

Gedimino stulpuose pabrėžta dvejetas linijų — plokštinė ir statmeninė. Į plokštinę, kaip į pagrindą, atsiremia keturios statmeninės, sudarydamos lyg trejus vartus — du kraštutinius ir vieną vidurinį. Kraštiniai vartai yra atviri, vidurinis uždaras.

Plokštinė ir statmeninės išreiškia tautos veržlumo kryptį santykiu. Plokštinė kryptis — materialinis tautos pradas, statmeninės kryptys — dvasinis. Pirmasis yra pagrindas ir atrama antrajam, kaip plokštinė linija — statmeninėms. Dvasinis tautos veržlumas turi atsiremti į savą žemę, tik tada jis galės įgauti triumfalinę didybę ir grožio pavidalą, atsiveriančią į šalį ir žavesiu apjuosiančią patį centrą. Negalima tautai užmiršti žemės ir joje glūdinčių vertybių, tačiau visa tautos didybė yra jos dvasios išsiskleidimas į aukštį ir šalį. Tautos dva-

TAUTINĖ LIETUVIŲ SIMBOLIKA

Vytis, Gedimino stulpai, dvigubas kryžius Vytauto Didž. laikų piniguose.

sios negalima priplotti prie žemės, jos susiaurinti, užsklęsti ankštoje erdvėje. Ji turi būti alki ir atvira. Pro atvertus vartus turi ateiti dvasiniai pradai iš šalių, bet pro juos tomis pačiomis kryptimis turi veržtis savoji dvasia.

Treji vartai — tai trys valstybės ir tautos keliai: du atviri, kaip atviros galimybės veržlumui į šalis, ir vienas uždaras ir ribotas, kaip ribotas etnografinis valstybės pagrindas, kaip ribota savos žemės erdvė, kaip apibrėžtas savasis charakteris.

Rytų ir vakarų vartai — tai kontinento ir jūros kryptys. Tautai svarbu viena ir antra. Kontinento trauka mūsų istorijoje, tiesa, nu-

ir tik jis paženklintas kuoru, ant kurio skirta plevėsuoti tautinei vėliavai. Kaip statmenines linijas jungia viena plokščioji, taip tautos pasireiškimo kelius turi jungti vienas grindžiamasis. Šalutiniai keliai netektų ryšio su centru ir nueitų kas sau, jei šis — centrinis — neturėtų aiškios apibrėžties, vedamųjų gairių, pagrindinio ir išcentrinio vadovavimo. Trejopa tautos ir valstybės valia — įstatiminė, vykdomoji ir teisminė — netenka vienumos be jas apjungiančio vieno autoriteto ir vieno tikslo. Panašiai būtų suskaldyta ir tautos veržlumo valia — veržlumo į šalis — be tvirto, darnaus, vienytiško, gerai sucementuoto etnografinio pagrindo.

Gedimino stulpai yra kaip koks architektūrinis pastatas, pagrįstas proporcijų ir tikslingumo principais. Užtenka prasilenkti su atramos taškais, kaip pažalojama pusiausvyra, ir gražus rūmas ima skilti ir griūti.

VYTIS

Riterių amžių pergyveno daugelis tautų, tačiau riteris kaip simbolis įėjo tik kai kurių tautų istorijon. Kodėl? Į tai tai atsakyti būtų nelengva. Gal dėl to, kad vienur riteriškumas išsigimė į plėšikumą, kitur į avantiūrizmą. Beveik visur jis virto kasta, uždara ir nuo tautos visumos atskilusia. Mūsų gi tautoj riteriškumas buvo kito pobūdžio. Jis netapo atskira klase, bet

Ąsotis su Gedimino stulpų rankena (inž. J. Stelmoko ir skulpt. P. Vaškio darbas). Tokiais ąsočiais apdovanoti ALIAS nariai, dalyvavę IV tame suvažiavime.

● Gediminas Bars on a beer stein.

galėjo jūros trauką. Užuoatėjusi abiem kryptim, tauta sutelkė visas jėgas kontinentui laimėti ir dėl to jai pavyko pasiekti didesnių vaisių, negu normaliai buvo galima. Tačiau sulaužytas pusiausvyros principas atsimokėjo skaudžiausiu būdu — tauta prarado jūros pozicijas, o ilgai neteko ir tų pačių kontinentinių laimėjimų.

Eidama pro atvirus vartus, tauta neturi pamesti iš akių vidurio kelio. Jis yra centrinis, kaip širdis,

Padidinta detalė iš Munster'o "Cosmographia Universalis" — Lietuvos herbas. 1544 m.

● A Detail from "Cosmographia Universalis".

VYTIS.

● Vytis (Knight), the national emblem of Lithuania. Flame painting by M. Ivanauskas.

M. Ivanauskas

buvo bendras visai tautai, visiems jos nariams. Jis suaugo su pačia tautos dvasia, geriau sakant — glūdėjo pačiame tautos charakteryje, ir jam neteko pasidaryti tikrai išoriniu. Pagaliau jis išliko taurus ir neišsigimė nei į vieną, nei į antrą kraštutinumą.

Tipiškas lietuvių riterio pavyzdys buvo Kęstutis — tiesus ir atviras, tačiau drąsus, ryžtingas ir atkaklus teisingoj kovoj. Jo kovingumas be klastos ir veidmainystės, tačiau be nuolaidų ir baimės.

Mūsų autinį riteriškumą simbolizuoja baltasis vytis. Jis yra lyg priešinybė juodajam — klastos ir smurto riteriui, kurį gerai pažinojo mūsų isorinės kovos. Lietuvis, pa-

kėlęs daug aukų ir patyręs daug skriaudų iš tamsiojo riteriškumo pusės, rodos, brėžte pabrėžė šviesiojo riteriškumo idealą.

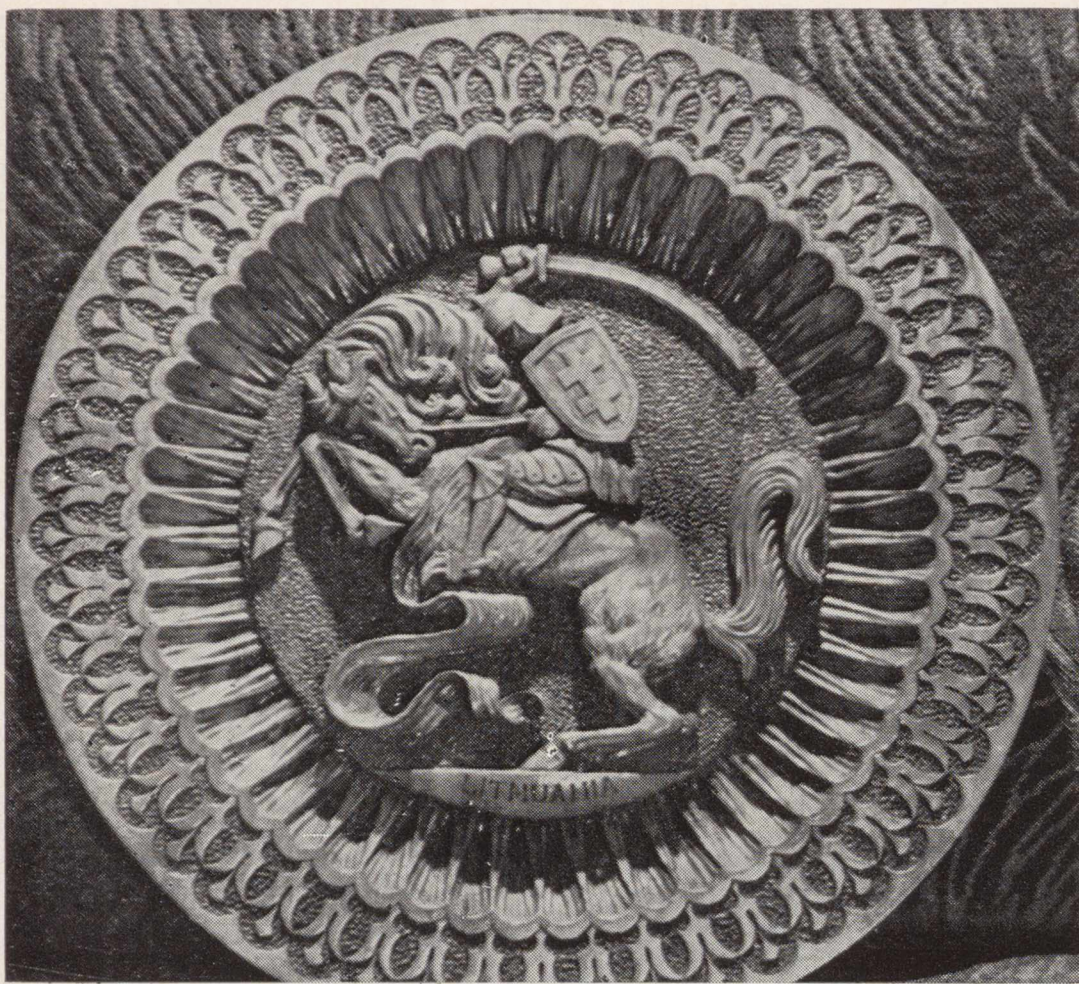
Šita dvejopa riteriškumo sąvoka sąmoningai ar nesąmoningai išaugo iš Apokalipsės, kur baltasis raitelis atstovauja gėrio pradui, o juodasis — blogio. Lietuvių tauta, pasirinkdama baltąjį riterį savo ženklu, pasistatė sau uždavinį vykdyti apokalipsinę misiją — kovoti už tiesą ir gėrį.

Kovingumas tautai yra pagrindinis vyčio bruožas. Šitai rodo ir dinaminė vyčio pozicija. Jis nestovi vietoje, bet lekia, skriete skrieja. Iškeltas kardas rodo jį pasiruošusį

Vytis didžiajame Vytauto Didž. antspaude.

● The Vytis in the state seal of Vytautas the Great.

Vytis lėkštėje. Klevo drožinys. Dail. J. Vainauskas.

● Vytis on a plate, a carving in maple by J. Vainauskas.

kirčiams. Jis visas šarvuotas ir apsiginklaves — jo neužklups netikėtumas. Jo skyde, kuriuo reikale gali prisidengti, yra dvigubas kryžius — dvigubo tikėjimo į pergalę ženklas.

Istorijos bėgyje šita baltojo vyčio pozicija kiek keitėsi. Išorinė kova su tamsiuoju riterišku ilgainiui

perėjo į išvidinę kovą. Į kraštą atslinko priešas, kaip devynagalvis slibinas. Tautos gyvybei ėmė grėsti išvidinis pavojus. Riterio kovoj su šiuo pavojum mažai ką begalėjo padėti kardas. Dinaminė kova paliko, tik ji pakeitė savo kryptį. Iš gynimo savo žemių ir teisių reikėjo pereiti į gynimą savo dvasios ir savo cha-

rakterio. Tauta turėjo susitelkti ties savimi ir savo vidinėse galiose ieškoti atsparos. Moralinis tvirtumas pasidarė vienintelis ginklas prieš piktąjį ir galingą žvėrį. Taip karinis riteriškas pasikeičia į etinį riterišumą, ir riteris karys radosi riteriu šventuoju. Į Lietuvos bažnyčias ir trobas vytis įeina pakeistu pavidalu, kaip šventas Jurgis, Lietuvos laukų ir ūkininkų globėjas. Kas gi beliko Lietuvai, jei ne ta viena ūkininkija, lietuviško charakterio ir genijaus saugotoja!

Bundant laisvei, tautos vizijoje vė iškyla pirminis vytis — karys, tačiau dar naujesniam, lig šiol nepakartotam pavidale. Čiurlionio vytis nėra karys įprastine prasme. Jis kažkas tarp realaus ir sudvasinto riterio. Jo šuolis ne žemės šuolis, bet erdvių. Aiškiai matyti, kad jis lekia iš praeities, bet visas jo startas į ateitį. Nuo primityviškų kalnelių skardžio — nuo senojo praeities žemėvaizdžio jis daro šuolį per griovį, kuriame dunkso cerkvių boniom paženklinėti laikai. Jis daro šuolį per tą rusifikacijos ir vergovės laikotarpį ir šoka į statų skardį, ant kurio toluoj matyti baltieji rūmai, bokštai, arkados, tiltai. Vyčio rankoj ne kardas ir ne ietis, bet kažkokia vėduoklė.

Tai trečias tautos riteriško pavidalas — kūrybinio riteriško! Tauta, išlaikiusi nepažeistą savo dvasią, nors jos žemėje ir liko svetimos dvasios išorinių ženklų, nūnai ima stiebtis į kultūros ir civilizacijos aukštumą, į dvasinius — statmeniškuosius laimėjimus.

Šitą laikotarpį — pilną kūrybinių atradimų, dinamišką, kaip retai kurioj tautoj, mes pergyvenom prieš šį pastarąjį karą. Tauta išstatė rūmus ir arkas, savo kultūrai davė šviesias ir dar neregėtas formas, iš

Vytis lietuvių-lenkų kariuomenės patrankoje.

● Vytis on a cannon of the Lithuanian-Polish Commonwealth era.

gijos praeities išaugusias, bet ir visu veidu į ateitį nusigręžusias.

Bebrežtant ir besivystant tautos dvasiai, pereinant bandymus ir krizes, šviesusis mūsų riteriškas nestojo viename laipsnyje, bet ir nepakeitė esminio savo charakterio. Karinis dinamizmas, nestiprinamas etinio dinamizmo, ilgainiui išsigeima į brutalumą, darosi liguistas ir pačiai tautai pražūtingas. Etninis dinamizmas apsivaisina, prasitęsdamas į estetinį, kūrybinį. Kuriančioji tautos valia daro naujus užkariavimus, kurie eina ne tiek į plotį, kiek į aukštį ir gylį. Tačiau visi trys elementai — fizinė jėga, moralinis atsparumas ir kūrybinė galia lieka neatskiriami, kaip jie buvo, gal mažiau išryškinta forma, neatskiriami praeityje.

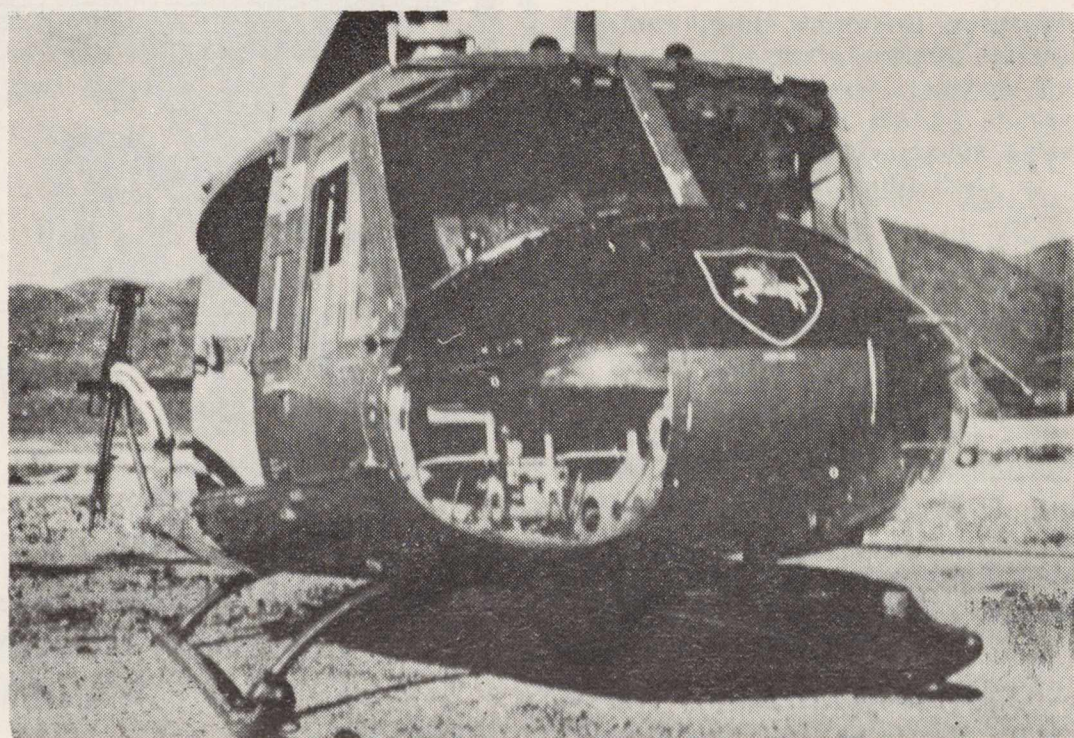
Karo muziejaus vėliava su Vytimi II dainų šventės parade Chicagoje.

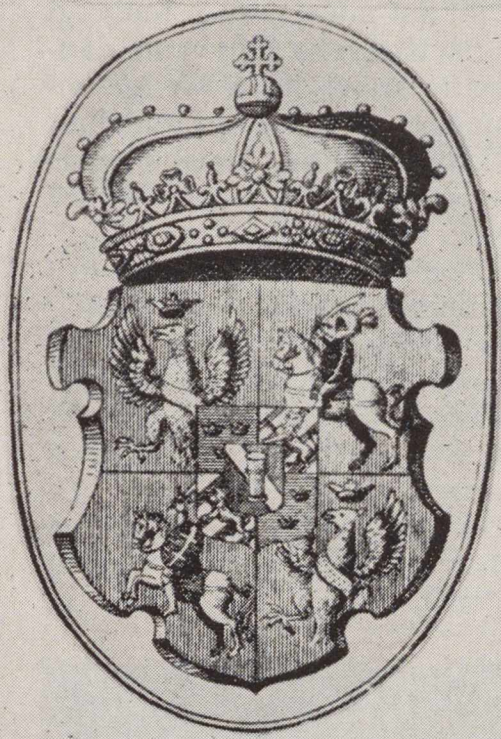
● Flag of the historical Lith. War Museum displayed during the parade in Chicago of the 2nd Song Festival.

JAV-bių helikopteris, kuriame karys A. Reivytiš nupiešė lietuvišką Vytį.

● An American officer of Lithuanian descent introduced the Vytis onto his military helicopter.

Vytis Didž. Lietuvos kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Kazimiero ex librise (1670).

● Vytis on an ex—libris of Casimir (1670), Grand Duke of Lithuania and King of Poland.

Šviesusis riteriškumas tatau išsiskristalizuoja mūsų istorijoje, atsi-remdamas fiziniiais pradais, tačiau siekdamas savo ekspansyvumą visoj pilnumoj realizuoti dvasinėse vertybėse. Šitą mūsų riteriškumą daug kartų bandyta sutrypti ir sunaikinti, kurie tarnauja tikrai fizinei jėgai ir medžiagai. Tačiau jis vėl iškildavo kaip žaibas ir sušvisdavo ne tik mūsų akims, bet ir platesniam pasauliui.

Kaip baltojo apokalipsės raitelio kova su juoduoju yra amžina, bet pergalė priklauso pirmajam, taip ir mes, nuolat besigrumdami su tamsos "riteriais", neabejojame pergale — kuri bus lemiamą ir galutinę.

Vytis — šių dienų architektūros detalė.

● Vytis in an architectural detail.

□ Ten, kur debesys palmes šukuoja, puoselėjama nuo 1966 m. kilni tradicija: kasmet surengti literatūros vakarą. Tai LFB užmojis, išsėtas su kaupu. Graži, kultūringa žiemos atgaiva.

Gruodžio 7 d. Los Angeles Šv. Kazimiero par. salėje įvyko 10-tas sukaktuvinis vakaras su poetu Bernardu Brazdžioniu. Salė buvo pilnutėlė žmonių iš Los Angeles plačių apylinkių.

Ankstesniuose literatūros vakaruose programą atlikdavo iš kitur kviestas rašytojas, kartu dalyvaujant ir vietos rašytojams. Tokiu būdu išgirdome J. Aistį, A. Vaičiulaitį, K. Bradūną, A. Baroną, A. Kairį, o pernai — Birutę Pūkelevičiūtę.

Šių metų vienintelis svečias buvo Bernardas Brazdžionis — visas vakaras skirtas jo kūrybai.

Atidaręs vakarą, A. Raulinaitis, LFB sambūrio pirm., apdovanojo orchidėja Aldoną Brazdžionienę, ištikimą poeto gyvenimo palydovę. Alė Rūta taikliai žodžiu kalbėjo apie poetą ir jo kūrybą.

Lituanistinės mokyklos mokiniai, parengti savo mokytojų, padeklamavo Vytės Nemunėlio eilėraščių ir ištisai visą Meškiuką Rudnosiu-ką. D. Mackialienės vadovaujama moterų grupė suvaidino "Keleivio talismaną". Solistė B. Dabšienė su jausmu padainavo keletą Budriūno, Gudauskienės ir Metrikienės dainų Brazdžionio žodžiams, pianinu palydint R. Apeikytei.

V. Jatulienė jautriai padeklamavo "Ąžuolą".

Didžiąją programos dalį užpildė pats rašytojas, dviem atvejais paskaitydamas savo kūrybos. Autorius skaitė iš rinktinės ir naujų. Spausdintuosius ir gerai žinomus eilėraščius jis apipynė reminiscencijomis ir įvairiausiais, kartais net komiškais, nutikimais. Daugelis jo eilėnau įsijaukė jo kūryboje šviesoje.

Iš naujausių jis paskaitė ištrauką iš "Vaidilos Valiūno", II dalies, kur buvo galima justti nemažai satyros bei ironijos. Patriotinis motyvas stipriai nudažė Vaidilos Valiūno posmus. Publika į poeto skaitymus ir aiškinimus reagavo labai jautriai, dažnai pertraukdama plojimais, nors autorius ir prašė nepabaigus neploti. Poetui baigus, susirinkusieji atsilygino, karštai plodama ir pagerbdama autorių atsistojimu. Šis vakaras parodė, kad visuomenė savo kūrėjus myli ir priima atviromis širdimis.

Vakaro metu buvo suruošta B. B. knygų paroda; taip pat buvo galima dar kai kurių knygų įsigyti.

Sceną puošė didžiai įspūdinga, Ritos Bureikienės piešta, dekoracija, sudaryta iš autoriaus knygų viršelių. (v. p.)

LITERATŪRINĖ ATGAIVA SU POETU BERNARDU BRAZDŽIONIU

Literatūros vakare su poetu Brazdžioniu D. Mackialienės vadovaujama grupė deklamuoja "Keleivio talismaną. Iš kairės: V. Jatulienė, V. Irlikienė, I. Tumienė, R. Urbanienė ir D. Mackialienė.

● Performers of the works of poet Brazdžionis at the literary soire given in his honor. Foto P. Jasiukonis

N. Brinkienė įteikia poetui Brazdžioniui pernykščių metų LFB literatūros vakaro dalyvės Birutės Pūkelevičiūtės dovaną ir sveikinimą. Dešinėje — Juozas Kojelis, vienas iš vakaro organizatorių.

● Mrs. N. Brinkis presents poet Brazdžionis with a souvenir.

Solistė B. Dabšienė atlieka dainų programą Brazdžionio žodžiais.

● Soloist B. Dabšienė and accompanying pianist R. Apeikytė.

Kompozitoriai J. Kačinskas ir Vl. Jakubėnas po koncerto Kultūros židinyje 1975 m. gruodžio 13 d. Visos šio psl. foto V. Maželio

• Composers J. Kačinskas and Vl. Jakubėnas.

KOMP. VLADO JAKUBĖNO KŪRYBOS VAKARAS

New Yorko lietuvių kultūriniam gyvenime gruodžio 13 d. įvyko reta šventė — kompozitoriaus Vlado Jakubėno pagerbimas ir jo kūrinių koncertas.

Koncertą ir pagerbimą rengė Vaižganto Kultūros klubas, bet jo tikrasis sumanytojas buvo dr. Jonas Lenktaitis. Jam teko būti Filharmonijos direktorium Vilniuje ir nuo to laiko liko artimi ir neužmirštami ryšiai su eile muzikos meno žmonių. Jis sumanė pasikviesti iš Chicagos komp. Vladą Jakubėną pakalbėti apie Lietuvos muzikinį gyvenimą, kūrybą ir laimėjimus Nepriklausomybės metais. Ta pačia proga suorganizuota ir paties prelegen-

to pristatymas, pakviečiant pakalbėti apie jo kūrybą kompozitorių J. Kačinską iš Bostono. (Dr. J. Lenktaitis sumokėjo kelionės išlaidas komp. Jakubėnui su žmona, komp. J. Kačinskui su žmona ir smuikininkei E. Kuprevičiūtei, dalyvavusiai programoje, iš Columbus, Ohio).

Vakarą pradėjo klubo pirm. Snieguolė Liaukutė, klubo vardu apdovanodama dr. J. Lenktaitį Vaižganto raštų tomu (angliškai) ir raudona rože. Scena buvo papuošta V. Jakubėno monograma su lyra. (Dail. Č. Janušas).

Apie Vl. Jakubėno kūrybą ir jo muzikinę veiklą kalbėjo komp.

J. Kačinskas, pats žymaus masto kūrėjas, profesorius ir dirigentas. Jis Vl. Jakubėną apibūdino kaip plačios veiklos asmenybę, ir gilų kūrėją, davusį vertingų kūrinių — simfonijų orkestrui, darbų fortepijonui, smuikui, dainų solo ir chorams. Jo stilių pavadino klasikiniu lietuvišku.

Tada buvo scenon iškviestas komp. Vl. Jakubėnas. Publika jį sutiko audringais plojimais ir pagerbė atsistojimu.

Savo kalboje Vl. Jakubėnas aštriu žvilgsniu pažiūrėjo į praeitį, į visą lietuviškos muzikos raidą, atskleidamas daugelį mūsų muzikinio gyvenimo apraiškų

— operą, orkestrus, kompozitorius iki pat mūsų dienų. Kadangi jam pačiam teko dalyvauti daugelyje tų sričių, jis neišvengė nesuminėjęs Jakubėno, įstatydamas jį į istorinę raidą, nepalikdamas toje vietoje plyšio. Ir publika tai priėmė su dėmesiu.

Koncertinėje dalyje visi kūriniai, dainos, pianui ir smuikui — buvo Vlado Jakubėno.

Pianisė Aldona Kepalaitė pasiskambino: du vaizdelius iš pasakų krašto ir legendą, du šokius ir stambesnę dalyką Pasaką.

Sol. I. Stankūnaitė padainavo Plaukė antelė, Ievos, Mėlynį varpeliai, Na, tai kas, Daug tu-

Trys iš vienuolikos Vilniaus Operos pradinio personalo: iš kairės J. Kačinskas, sol. Juzė Augaitytė ir dr. J. Lenktaitis.

• Three of the veteran founders of the old Lithuanian State Opera in Vilnius met at the Lith. Cultural Center in Brooklyn.

rėta mylimųjų.

E. Kuprevičiūtė pagrojo Melodiją - legendą. Čelistė iš N. Y. filharmonijos Judy Shiffers atliko rapsodinę serenadą.

Tokie vakarai rodo, kad ne visa publika domisi tik pašokimų ir pavalgymų bei pagėrimų baliukais, kurie ne vieną koloniją jau ima paskandinti. (p.)

Kompozitoriaus Vlado Jakubėno pagerbimo programos dalyviai ir svečiai New Yorke, Kultūros židinyje, 1975 m. gruodžio 13 d.

Iš kairės: Snieguolė Liaukutė, Vaižganto Kultūros klubo pirm., sol. G. Ugiaskienė, A. Kepalaitė, E. Kuprevičiūtė-Bergen, E. Kačinskienė, J. Kačinskas, O. Jakubėnienė, Vl. Jakubėnas, Juzė Augaitytė, I. Stankūnaitė-Silva, Judy Shiffers, dr. J. Lenktaitis, Rita Sabalytė, P. Jirkus.

• Composers J. Kačinskas, Vl. Jakubėnas, participants of program and guests at the Lithuanian Cultural Center in Brooklyn, N. Y., on Dec. 13, 1975.

DVI MOTERYS – DU PASAULIAI

Advokatės Zuzanos Šalnienės ir aktorės Aleksandros Gustaitienės
pagerbimo vakaras Bostone

Žmogaus išgyventų metų skaičius dar nėra jo didelis nuopelnas. Daug svarbiau, ką jis per savo ilgesnį amžių nuveikė bent savo tautos kultūrai praturtinti ir apamai savo visuomenės labui.

Dėl šių paskutiniųjų įnašų Lietuvių Moterų Klubų Federacijos Bostono skyrius 1975 m. gruodžio 13 d. Tautinės s-gos namuose surengė pagerbimą dviem įžymiom bostoniškėm moterim: advokatei Zuzanai Šalnienei ir aktorei Aleksandrai Gustaitienei. Pagerbimas įvyko jaukioje prieškalėdinėje vakaronėje, puošnioje aplinkoje, su menine programa ir nenuobodžiomis kalbomis bei skoningomis vaišėmis.

Advokatė Zuzana Šalnienė, Lietuvos garbės konsulo adv. Antano Šalnos našlė, yra mūsų vyresniosios kartos išeivių atstovė. Tai bene pirmoji lietuvė moteris teisininkė Amerikoje, nuo studentavimo dienų šiame krašte neatlaidžiai kovojusi dėl moterų teisių lygybės, savo laiką keliavusi per lietuvių kolonijas su prakalbomis, švietusi savo tautiečius, dalyvavusi tarptautinėse moterų organizacijose ir dar neseniai atstovavusi joms Jungtinių Tautų padaliniuose. Ji yra susilaukusi Amerikos teisininkų draugijos ir aukštų valdžios įstaigų bei pareigūnų skambaus įvertinimo ir pažymėjimų.

Apie ją plačiau kalbėjo advokatė dr. Marija Šveikauskienė, o pati

sukaktuvininkė ta proga pasidalino įdomiais atsiminimais.

Aktorę Aleksandrą Gustaitienę mūsų visuomenė jau gerai pažįsta iš jos teatrinių darbų nuo Vokietijos išeivių stovyklų ligi čionykštės veiklos. Ji, baigusi Kaune Saulės gimnaziją, kurį laiką studijavo teisę Vytauto Didžiojo universitete, bet drauge lankė ir dramos studiją. Baigusi studiją, nuo 1930 m. Al. Gustaitienė darbavosi Kauno valst. dramos teatre, Klaipėdos dramos teatre, o taip pat išgarsėjusiame Jaunųjų Teatre, vaidindama režisierių Andriaus Žilinsko, Romualdo Juknevičiaus ir kitų pastatymuose, tobulingai išmaius režisieriaus ar aktorius Michailo Čechovo pratybose. Išeivijoje ji vadovavo Ravensburgo lietuvių dramos sambūriui, o čia, Jungtinėse Amerikos Valstybėse, — Bostono dramos sambūriui, su kuriuo pastatė visą eilę veiklų ir aplankė ne tik rytų Atlanto pakraščio lietuvių kolonijas, bet siekė Montrealį ir Čikagą.

Šie jos spektakliai, būdami aukšto meninio lygio, yra susilaukę spaudoje labai teigiamo teatro meno kritikų įvertinimo.

Apie sukaktuvininkę aktorę Al. Gustaitienę vakaronėje žodį tarė Bostono dramos sambūrio narys Jurgis Jašinskas.

Meninei programos daliai vadovavo A. Gustaitienė meniškai paskaitė

Jubiliejinė improvizacija. Aktorė A. Gustaitienė su savo vyru poetu Annu Gustaičiu sukakties nuotaikoje.

● An improvisation of happy anniversary... Mr. and Mrs. Gustaitis.

Aleksandra Gustaitienė su savo dukra Ina.

● Mrs. A. Gustaitis and her granddaughter Ina.

Advokatė Z. Šalnienė ir aktorė A. Gustaitienė pagerbimo vakaronėje 1975 m. gruodžio 13 d. Bostone.

● Celebration of birthday anniversaries of two prominent Bostonian Lithuanian women, Z. Šalnienė, a lawyer, and A. Gustaitienė, an actress.

A. Gustaitienė-Zdanavičiūtė dramos studijos baigimo (1930) metais.

● Mrs. A. Gustaitis on graduation from dramatic studio in the 1930's.

Henriko Nagio ir D. Mitkienės kalėdinių eilėraščių ir Stepono Zbarsko novelę "Palaima". Be to, sukaktuvininkėms paverbti dar kelias dainas padainavo solistas Benediktas Povilavičius, akomponuojant komp. Juliui Gaideliui.

Meninei programos daliai vadovavo Elena Vasyliūnienė, o visai vakaronei — klubo pirmininkė Aleksandra Moriarty. Vaišėnis rūpinosi Moterų klubo valdyba ir kt. narės.

Renginys buvo puošnus, kultūringas, kokio seniai Bostone bebūta. Aktorė Gustaitienė, atsakydama

į sveikinimus, kalbas ir linkėjimus, tarė žodį, kurį baigė kiek minoriškai. Dėkodama už šį "laikiną išlaisvinimą iš amžiaus varžtų", ji pareiškė:

"Kiek mūsų darbai ir nuopelnai bus tikrai svarūs ir ilgalaikiai, pasakys tik ateities Juodasis ar Baltasis metraštininkas. O šis pagerbimas yra tik gaivinanti paguoda, kaip taurus vynas rūpesčių valandą..."

K. J.

LD knygyne:

Ką tik gavome paminėjimui šias naujas knygas:

Samokslas prie žmoniją, parašė Vilius Bražėnas. Išleido "Laisvoji Lietuva" Čikagoje.

Sukilimas Lietuvos suverenumui atstatyti, parašė K. Škirpa. Išleido autorius, platina J. Karvelis Čikagoje. Kaina \$15.

A Lithuanian Bibliography, parašė Adomas ir Filomena Kantautai, Edmonton, Canada. Išleido Albertos un-tas. 725 psl. Kaina \$11.50 (Kanadoje \$10).

Pėdos mirties zonoje, Elenos Juciūtės atsiminimai iš pergyvenimų Sibiro koncentracijos stovyklose. 544 psl., liustruota. Kaina \$10. Išleido LŠST Simo Kudirkos kuopos New Yorke sudarytas spec. komitetas.

Šios knygos galima gauti LAV knygyne: 4364 Sunset Blvd. L. A

Nauji leidiniai

Atsiųsta paminėti

Anglų novelė. Anglų rašytojų novelių antologija. Sudarė Povilas Gaučys. Spaudė "Laiko" spaustuvė, Buenos Aires. 1974. 460 psl. Kaina nepažymėta.

Antologijoje yra 22 anglų autorių — nuo Ch. Dickenso iki L. O'Flaherty — smulkiosios beletristikos vertimai. Pradžioje vertėjas supažindina su anglų novele apskritai, toliau trumpai aptaria kiekvieną autorių. Gale pridėtas šaltinių sąrašas.

P. Gaučys, g. 1901, diplomuotas diplomatas ir visuomenininkas bei žurnalistas, jau yra išleidęs Pietų Amerikos rašytojų antologiją, keletą romanų vertimų ir turi paruošęs spaudai ispanų, amerikiečių bei portugalų novelių antologijas ir trejetą romanų. Periodikoje dažnai randame jo poezijos vertimų iš anglų, ispanų, prancūzų ir kitų kalbų. P. Gaučys vertimais yra atlikęs tikrai naudingą supažindinimo su svetima literatūra, neretai pačiomis naujienomis, darba.

Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika. II tomas. Pogrindžio leidinys. Numeriai 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ir 15. Išleido L. K. Religinės šalpos Rėmėjai. Viršelis ir iliustracijos — Seselės Mercedes. Kaina: \$3.50; kietais viršeliais \$5.00 414 psl.

Lithuanian Cookery. Completed by Iz. Sinkevičiūtė. Translated by Laima Kūrpis. Cover design by P. Jurkus. Publ. by "Darbininkas", 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. 318 p. 1976.

Be įvairių maisto receptų, rašoma apie maistą apskritai ir kolorijas, apie stalo paruošimą ir kt. Nepamainomas visų šeiminių vadovas. Proporcijos pateikiamos amerikietiškais matais ir svoriais.

Pranas Naujokaitis, **Lietuvių literatūros istorija.** (1907 — 1928), IV dalis: Posūkis estetine naujų kelių ieškojimo linkme. JAV LB kultūros Tarybos leidinys nr. 2, 1975. Did. formato, 582 psl., kietais viršeliais. Gaunama: A. Kareiva, 13030 S. Rockwell St., Chicago, Ill. 60629. Kaina \$10.

Teresės Pautieniūtės **Lyg nebūtų rytojaus.** Debiutinis eilėraščių rinkinys. 76 psl. Viršelį ir aplanką piešė Gediminas Kaulėnas. Išleido "Ateitis", 1975 m. Kaina \$2.50.

Gaunama adresu: Mrs. M. Bajorūnienė, 17689 Goldwin Dr., Southfield, Mich. 49075.

Dainava 1955-1975 ALRK Jaunimo Dainavos stovyklos leidinys. 1975. Red. V. Rociūnas. Stovyklavietės įkūrimo ir 20 metų veiklos apžvalga, gausiai iliustruota, 48 p.

Pasaulio lietuvių katalikų žiny-nas. World Lithuanian Roman Catholic Directory. 1975. Red. C. Pugevičius. Išleido L. R. K. Kungų Lyga: 2135 4th St., Brooklyn, N.Y. 11211.

LIETUVIAI AMERIKOJE

Nauja knyga "Lithuanians in America" (angliškai)

Tik ką gavome iš "Lietuvių Enciklopedijos leidyklos naują knygą — A. Kučo "Lithuanians in America". Joje sutrauktai aprašoma svarbesnieji lietuvių laikotarpiai Amerikoje, organizacijos, kultūriniai, moksliniai, sportiniai ir kiti faktai bei asmenys. Knyga būtų gera švenčių dovanėlė amerikiečiams ir čia gimimams lietuviams, tik, gaila, kad ji nėra be trūkumų. Iš Los Angeles yra paminimi Dr. A. Avižienis, Dr. J. J. Bielskis, prof. M. Biržiška, Bern. Brazdžionis, B. Budriūnas, M. Gimbutienė, Rūta Lee, Bronė ir Antanas Skiriai, bet neteko pastebėti daugiau mūsų rašytojų, kaip J. Gliuda, Alė Rūta-Arbienė, Bt. Raila, dail. J. Rimša ir kt. Tai tik apie savo parapiją kalbant, be abejo, kiti pasiges ir savųjų kitur. Neaišku, kokiais kriterijais vadovautasi, kai kurių lietuvių nemint lietuvių gyvenime.

Knyga 350 psl. Kaina \$6.00. Gaunama mūsų knygyne — 4364 Sunset Blvd., L. A.

LIAUDIES DIRBINIAI

LAV administracijoje galima gauti ti lietuvių liaudies dirbinių: **juostų, takelių, staltiesių, kaklaraiščių, koplytelių, kryžių, lėlių, papuoštų lietautinių rūbais ir t. t.**

Kai ieškome ko nors nepaprasto ir tautiško Kalėdų dovanoms, užsukite į LAV ir LD administraciją — 4364 Sunset Blvd., L. A.

Atdara visomis darbo dienomis ir šeštadieniais; norėdami užsitikrinti po darbo paskambinkite telefonu 664-2910

Ar reikia pagalbos

— **Antano Skiriaus** mokesčių apskaičiavimo įstaiga (Income Tax Service) yra atdara kasdien (išskyrus sekmadienius) nuo 8 v. ryto iki 8 val. vakaro.

Dėl patarnavimo prašome iš anksto susitarti; skambinti telefonu: 664-2919.

Birutė Pūkelevičiūtė, **Rimas pas Kęstutį.** Dviejų dalių pasakiškas nuotykis. Iliustruota B. Pūkelevičiūtės lėlėmis. Foto A. Kezio, SJ. Meninė priežiūra K. Veselkos. Išleido "Darna" Chicagoje. 1975. Kaina 52.50.

Marius Katiliškis, **Apsakymai.** Aplankas ir titulinis lapas A. Kurausko. Kietais viršeliais. 254 psl. Išleido A. Mackaus Knygų Leidimo Fondas, 6349 S. Artesian Ave., Chicago, Ill. 60629. Spaudė M. Morkūno spaustuvė.

POEZIJA ir PROZA

skaito
autorai

KETURI AUTORIAI

Literatūros plokštelė

Poezijos, satyros - humoro ir prozos kūrinius skait keturi mūsų rašytojai: **Pulgis Andriušis, Bernardas Brazdžionis, Antanas Gustaitis ir Stasys Santvaras**

Plokštelė ilgo grojimo, H.F.

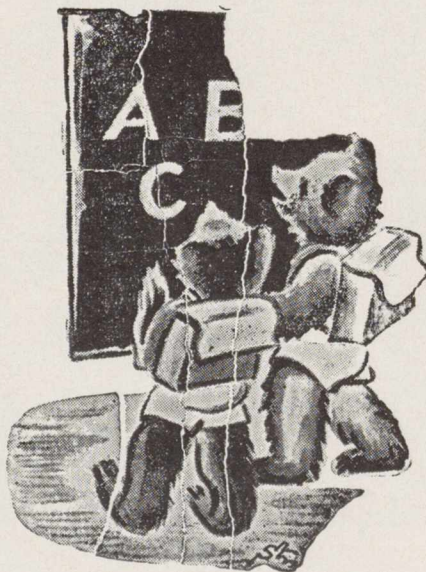
Kaina \$5.00

Galima gauti

"Lietuvių Dienų" Leidykla

Vytės Nemunėlio

Meškiukas Rudnosiukas

su spalvotomis V. Stančikaitės

ilustracijomis.

Kaina \$3.00

Šią ir kitų knygų jaunimui galite gauti "Lietuvių Dienų" leidykloje: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90029

Mūsų knygyne taip pat galite gauti

lengvosios muzikos

šokių, maršų, chorų dainų,

atskirų solistų

PLOKŠTELIŲ.

Participants of the Catholic Conference on Ethnic and Neighborhood Affairs. — Second row, from left: Father G. Kijauskas, SJ, Rev. M. Čyvas, Rector of Albany Parish. Msgr. V. Balčiūnas, Elona Vaišnie-
nė, Ph. D., Rev. K. Balčys; third row: Teresa Trainis, Rev. K. Ju-
gevičius.

● Dalis dalyvių Catholic Conference for Ethnic and Neighborhood Affairs suvažiavime New Yorke, 1975 m. spalio 29-31 dienomis.

LIETUVIŲ DIENOS LITHUANIAN DAYS

DECEMBER

1975

ETHNIC AND NEIGHBORHOOD AFFAIRS

LITHUANIANS PARTICIPATE IN CATHOLIC CONFERENCE ON ETHNIC AND NEIGHBOR- HOOD AFFAIRS

Lithuanians were well represented at the second annual Catholic Conference on Ethnic and Neighborhood Affairs, held in New York City, at the Hotel Commodore, October 29-31, 1975.

Over 500 participants, representing some twenty ethnic groups, colleges, and publications, spent three days in conferences and workshops dealing with all aspects of the ethnic parish and neighborhood.

The Catholic Conference on Ethnic and Neighborhood Affairs, under the direction of Father Casimir Pugevičius, has its headquarters at 4408 Eight St., N. E. Washington, DC 20017.

The purpose of the Conference, which is associated with the Na-

tional Center for Urban and Ethnic Affairs, under Mrgh. Geno Baroni, is to explore and encourage the maintenance and strengthening of ethnic neighborhoods and parishes.

The Catholic Conference on Ethnic and Neighborhood Affairs, under Fr. Pugevičius' leadership, recently was awarded a \$100,000 grant from the Raskob Foundation for Catholic Activities to further its work.

Father Pugevičius is also Executive Director of the Lithuanian-American Catholic Services, 120 N. Front Street, Baltimore MD 21202 (See "Lithuanian Days", November, 1975).

The New York meeting was held in conjunction with the annual convention of the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America.

(Communications from the Lithuanian-American Catholic Services — Amerikos Lietuvių Katalikų Tarnyba).

Knights of Lithuania members, Helen Kulber and Birutė Radzivanas, at the Lithuanian exhibit, prepared by Mrs. Radzivanas for the Catholic Conference on Ethnic and Neighborhood Affairs, New York, Oct. 29-31, 1975.

● Tautodailės paroda Katalikų Etninių Reikalų suvažiavime.

Latter-day

LITHUANIAN JOAN OF ARK

On August 27, 1974, Nijolė Sadūnaitė, 36 years old, was arrested by Soviet security in Lithuania.

In her typewriter at the time of her arrest was part of the latest issue of the **Chronicle of the Catholic Church in Lithuania**. This underground publication, now in its third year, documents the relentless denial of human rights to Lithuanians by the Soviet regime.

It was almost a year before Nijolė Sadūnaitė was brought to trial — a year of imprisonment, interrogations, psychological pressure, and other treatment so well known to readers of Solshenitsyn's **Gulag Archipelago**.

Nijolė Sadūnaitė was sentenced by the Soviet court to three years of labor camp and three additional years of banishment from Lithuania for her role in disseminating

the **Chronicle** and other religious literature.

Her defense speech is a magnificent statement of principle.

"I am not a criminal, but you who are conducting this trial are the criminals because you are disregarding elementary human rights protected by the laws of the land, by the Constitution and by the Bill of Human Rights. You are condoning lies, brute force and violence because you have condemned innocent people and are torturing them in prison and in concentration camps...

... Every time you put anyone on trial for having contributed to the publication of the Chronicle of the Catholic Church in Lithuania, these

lines by the poet Putinas are appropriate: Proudly from tribunals Criminals condemn the innocent. You spurn the altar, And your laws now alter Both good and evil."

Translated by Sister Ona Mikailaitė, of the Sisters of the Immaculate Conception in Putnam, Conn. It has been published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League under the title **No Greater Love**. 16 page, illustrated.

It is available from Lithuanian-American Catholic Services, 120 N. Front St., Baltimore, MD 21202 2 copies for \$1 (including postage). Discount rates for quantity orders are available.

BALTIC BAKERY

Juozas ir Aldona Ankai — savininkai

4627 So. Hermitage CHICAGO, Illinois 60609 — Telef. (212) LA3-1510

— ir —

2616 W. 69 Street, Chicago, Ill. 60629

Telefonas: (312) 737-6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis.

JONAS SKIRIUS, PH. D.

J. SKIRIUS — A PROFESSOR

Since fall of 1975, Jonas Skirius teaches at Brown University in Providence, R. I. as Assistant Professor of Hispanic Studies and, also, acts as an advisor for the Latin American Studies program.

In 1975, Skirius made his Ph. D. in History and Romance Languages at Harvard University, Cambridge, Mass. On five occasions he traveled to Mexico for research, studies, interviews. During the last years, he traveled through South America, — Peru, Bolivia, Argentina, Chile, Uruguay, Brazil and Colombia to enhance his knowledge related to his studies. Also, traveled through European countries, including Lithuania.

In 1971 Jonas Skirius received Master of Arts degree in Romance Languages and Spanish Literatures at Harvard University. For one year worked as a teacher of Spanish language and literature at a preparatory high school at Belmont. Graduated Dartmouth College, Hanover, N.H.; in 1969 with B.A. degree, summa cum laude, in History.

In 1967 studied in Salamanca, Spain's oldest University. All studies were accomplished with the aid of scholarships.

J. Skirius was born in L. A. Ca. Participated in some youth activities such as Lithuanian folk dancing, scouting, piano recitals, played cello with Burbank Symphony orchestra. Continued with piano studies in Dartmouth and gave a piano recital there.

He won many different awards in liberal arts contests and achievements tests throughout his school years.

Besides Spanish, English and Lithuanian Jonas Skirius has knowledge of French, Latin and some Portuguese.

Evaluation of a Study of Lithuanian History

By George J. Gliaudys, Jr., J. D.

Member of the California and District of Columbia bars

The United States Postal Service has recently issued a colorful postage stamp that shows a sheath of grass, a world relief, and a judge's gavel on an opened law book; across the stamp is a legend reading "World Peace through Law". The unsaid implication of this stamp is that there can be international justice and peace if the rules of international law are followed. But, as any informed and sophisticated observer of the world scene will note, there has been little, if any, peace or international justice, and much less adherence to any concepts of fair play between nations during this century. Optimistically there may eventually be world peace through law, but there is none presently and as Leonas Sabaliūnas, an Associate Professor of Political Science at Eastern Michigan University, shows in his book, there certainly was little justice or peace for Lithuania.

In his study Prof. Sabaliūnas considers both the domestic dynamics and external influences on Lithuania which ultimately combined to lead that nation to an extinguishing of sovereignty in 1940. He analyzes the mix of unsophisticated but extremely ideological internal rivalry between various political factions that led to governmental ineptness and once more the establishment of a more efficient domestic rule became likewise a more authoritarian one, as in 1926. The political ideology and practices of the ruling Lithuanian Nationalist Unity party are highlighted and critiqued by the author. He studies those policies and practices in the context of their relationship to external affairs such as, for example, the return of Klaipėda to Nazi Germany. Professor Sabaliūnas implicitly indicates that there was a lack of fortitude on the part of the ruling party in foreign affairs.

There is merit to the view that because of domestic policies adhered to by the Lithuanian Nationalist Unity party, Lithuania was hampered in adapting to the changing conditions of 1939 and

1940. However, Professor Sabaliūnas' critique of the fostering of Lithuanian nationalism and tradition is unwarranted. Undoubtedly a re-emerging nation from over a century of foreign domination such as was Lithuania's case, cannot spring forth with the established democratic traditions of a British Parliament or have the American two major party system. There are rough political spots for any emerging state. And so, the implicit criticism that L. Sabaliūnas levels at the ruling party with its emphasis on national pride and tradition, as well as unity, is not fully warranted. A nation long subjected to both cultural and political foreign domination can be expected to naturally reassert itself as a national entity with all the attributes of a live national being — language, culture, and a purging of foreign influences, irrespective of the peculiar ruling political party. Accordingly, it is not accurate to imply that one political faction, that happened to be the ruling faction, for its own purposes encouraged a revival of national consciousness. There may have been exploitation to some degree but certainly the revival feeling among the people would have surfaced even without any help. This has been demonstrated in the post World War II emerging sovereign nations of varied political leadership. There is always a deep consciousness of national pride in a nation restored to sovereignty.

The book vividly shows how a trusting small country can be crushed by the interaction of external powers especially when the small state is located in a geographically disadvantageous position. Although the declared policy of neutrality by Lithuania in 1939 cannot be considered an inappropriate response to the surrounding conditions, Prof. Sabaliūnas points out that the leadership considered the Nazi Germans as the focal point of the tension and not the Soviets. They did not consider quick steps to secure some support from the Western powers to insure their neutrality policy, according to the author.

In short, the leadership relied too much on international law and not enough on the geographic or political realities of 1939 when international law was held in abeyance even more than usual. Prof.

Sabaliūnas indicates that the ruling figures still held faith in international principles despite the crumbling realities of a country that was going down the drain due to outside pressures by lawless parties such as the Soviets. There was too much idealistic trust.

In retrospect a conclusion may be drawn that there was a substantial indecision by the Lithuanian government on many points that required swift action to resist the erosion of national sovereignty. A strong case could be made for the immediate taking of Vilnius by arms. However, due to a deference of some to the principle of not gaining advantage over a neighbor nation when it is down, the Lithuanian government did not resort to military action to secure Vilnius from Poland. This may have influenced the Soviets self-adventagously to appraise the future lack of any armed resistance on their own take-over in 1940. While as worthy as the principle may have been for not taking Vilnius, by not doing so, there was no showing of national resolve to the Soviets and the world that Lithuania was going to fight for what it deemed to be within its sovereignty. There may have been more respect for the negotiating Lithuanian emissaries in Moscow and their superiors directing from home had this happened.

A point is made by Prof. Sabaliūnas that much of what happened toward extinguishing national sovereignty was because of the internal policies of censorship by the Lithuanian government which did not allow any release of information to the public that could have aroused public sentiment to resist the Soviets. Such information could have had a strong effect to force the Lithuanian government to take a more determined stand and refuse introduction of Soviet troops on its soil as well as submit to other demeaning agreements. Yet, such information did not get out and while the public was lulled into a false sense of complacency by declarations of neutrality whilst national independence was being eroded. This is the crux of Prof. L. Sabaliūnas' evolved connection between the external events and the internal rule which combined to undermine the independence of Lithuania.

A criticism should be made of the introductory remarks to the book by Mr. Charles L. Lundin. He states that it would "be bold indeed to assert categorically that the narrow, arbitrary, bombastic regime in Lithuania in the 1930's was superior to the present Communist state..." Yet, perhaps, it is

not bold to state an independent sovereign Lithuania is better, despite any immaturity of government than a nation again subjected to political and cultural subjugation. There are many who are working for a newly independent Lithuania free of Soviet domination and the achievement of that goal is primary to secure the justice and peace often heard proclaimed so needed to this world. Mr. Lundin's other comment of whether a small country can be a viable state in this world indicates nothing other than a pedantic shortsightedness. In a world composed of many countries, of small populations in even lesser degrees of advancement than Lithuania had achieved almost thirty-five years ago — to speak of "viability" of small countries is nonsense. The United Nations has members that are nothing more than countries in name only and yet Lithuania must prove its viability? Not at all, Mr. Lundin.

The book is well written in an easily comprehensible style. It should serve well as a text in any course that envisages a study of the political evolution of Lithuania during the later part of the thirties until the demise of pre W W II. An extensive bibliography enables the reader to have an immediate reference list to other relevant materials that can be consulted. Unfortunately, a fine study entitled "Lietuvos Konstitucinės Teisės Klausimas" by Konstantinas Rečkauskas, Darbininkas, 1967, was not among the references listed or apparently utilized by the author. Nevertheless, on balance, this book should be a valued addition to anyone with an interest in international affairs, and especially to one who wants, to learn from the mistakes of the past.

MARY HAMROCK

**PIERCE — HAMROCK
MORTUARY**

921 Venice Blvd.,
Los Angeles, Ca. 90015

Phone: RIchmond 9-6091

Lithuania in Crisis — Nationalism to Communism 1939-1940. By Leonas Sabaliūnas. Indiana University Press, Bloomington, Indiana, 293 pages, \$8.50.

L I E T U V I U DIENOS LITHUANIAN DAYS

Administracija rašo —

ISIGIJĘ LD LAIMĖJIMŲ BILIETĖ-
LIŲ IR PARĖMUSIŲ LD LEIDIMĄ
SĄRAŠAS:

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

ILLINOIS —

P. Atkočiūnas, D.D.S.
A. Baronas, K. Bartašius, J. Bi-
čiūnas, P. Bikinas, Balys Brazdžio-
nis, V. V. Brizgys, A. Cerskus,
M.D., B. Cizikas, Z. Danilevičius,
M.D., Pr. V. Dargis, G. Dubinskas,
A. Dulskienė, Frank's TV, V. Ga-
velis, Rev. V. Gorinas, P. Gruodis,
A. Gulbinskas, L. Jakubauskas, P.
Jonikas, J. Kanisaukas, Pr. Kasa-
kaitis, F. V. Kaunas, MD, M. Kirki-
las, J. K. Kučėnas, A. Lapinskas,
Bruno Latoza, C. Laucius, A. Lau-
cis, M.D., J. Lechavičius, N. Lin-
kus, J. ir B. Lungys, M. Mė-
lienė, C. Modestas, V. Muso-
nis, Karolė Pažėraitė, S. Petokas,
V. Petrauskas, K. Povilaitis, F.
Putrius, P. Račiūnas, Rev. Z. Ra-
manauskas, A. Razma, MD, M. Rėk-
laitis, I. Sadauskas, J. Sakas, Dr.
J. Šalna, I. Serapinas, R. Sidrys,
M.D., L. Simaitis, V. Sinkus, C.
Skaisgirys, A. Skridulis, J. Stan-
kus, M. Šmulkštys, A. Stephens,
V. Stropus, V. Tauras, MD, Rev. A.
Trakis, V. Tumasonis, J. Vaineikis,
A. M. Voketaitis, E. Wasilewski,
A. D. Yuknis, K. Žilėnas.

NEW JERSEY —

O. Balčiūnienė, Rev. V. Dabušis,
K. Degutis, K. Graudienė, B. Maci-
jauskas, A. Pocius, J. Ramanaus-
kas, R. Sepetys, J. Tamašauskas.
Frank Vaskas.

NEW YORK —

K. Bačauskas, Msgr. J. Balkūnas,
V. Beleckas, V. Butkys, Lietuvos
Konsulatas, Rev. Cyvas, N. Maza-
laitė-Gabienė, G. Gobis, S. Jan-
kauskas, Dr. D. Jasaitis, J. Kliveckas,
M. Kregždė, C. Krusinskas, S.
Kudirka, J. Lenktaitis, L. J. Ma-
thews, A. Matulionis, E. Mickeliū-
nas, Rev. J. Pakalniškis, V. Pa-
prockas, MD, P. Petraitis, F. Pui-
dokas, Rev. A. Račkauskas, Rev. P.
Raugalas, V. Ruokis, A. Sabalis,
M. R. Shalins, A. Simutis, S. Sko-
belka, Maria Stankus, J. Urbanavi-
čius, P. V. Vygantas, S. Zbarskas.

MASSACHUSETTS —

Ald. Andriušis, J. Baškauskas, Fitz-
maurice Motor Sales, M. McGann,
Dr. B. Mickevičius, P. Mikšys, J.
Nogelo, A. Puskepalaitis, M. Rut-
kauskas, S. Santvaras, K. Šešto-
kas, St. Francis Rectory, A. Vil-
činskis.

MICHIGAN —

V. Alantas, U. Astrienė, Rev. A.
Bakanas, L. Bajorūnas, S. K. Ba-
lys, Briedis Realty, V. Čižauskas,
L. Grunavas, A. Lukas, J. Mačiu-

laitis, J. Mikaila, E. Mitkauskas,
V. Mingėla, J. Miškinis, A. Norus,
G. Pemkus, W. C. Puras, Č. Ša-
deika, J. Šepetys, B. Staniškis, L.
Švelnis, V. Tamošiūnas, V. Urbo-
nas, R. Valatka, A. Valys.

MARYLAND —

Kun. A. Dranginis, Dr. J. B. Ge-
nys, R. Grybauskas, A. Leonas, C.
Pakulis, E. A. Ross, A. Schwartz,
M. Shimkus, Urban's Photo Studio,
V. Vaškys, Dr. T. Žiūraitis, OP.

CONNECTICUT —

J. Banionis, J. Bernotas, Ant.
Budzinauskas, Rev. Msgr. M. Ju-
ras, P. Karosas, B. Kondratas, M.
Petrauskienė, Rev. J. Ruokis, Nek.
Marijos Pr. seserys, J. Šiugžda, Z.
A. Smilga, Terra Motel, M. Wo-
luns, Rev. V. Zakaras.

OHIO —

V. Bacevičius, Dr. P. Jucaitis,
Kun. V. Katarskis, J. S. Kriaučiū-
nas, MD, A. Martus, A. Mikulskis,
Z. Prūsas, A. Nasvytis, J. Stempu-
žis, J. P. Vaičaitis, žilinskas.

PENNSYLVANIA —

L. Blums, B. Burchikas, J. Čiur-
lionis, A. Cepulis, L. Dovydenas,
J. Drasutis, A. Gailiūšis, Wm. Mar-
kalonis, J. Skladaitis, J. Stepolai-
tis, W. A. Tragus, K. Virbickas,
J. Walsh, M. Zujus.

FLORIDA —

B. Aušrotas, J. Balys, P. Dombra-
va, G. Kodaitis, Morkus, Silver
Cloud Apts., A. Rugys, A. R. Ste-
ponavičius, A. S. Urbonas.

IVAIRIOS VALST. —

A. Nenios, Ind., A. Šešplaukis, Ind.,
Rev. S. Morkūnas, Io., J. Agurkis,
Nebr., V. A. Gaidelis, Nebr., J.
Tautkus, Ne., H. Koelblen, Nevada,
W. R. Savaga, Nev., J. Sinkus,
Ariz., S. Daugėla, N. H., Rev. Dr.
P. Ragažinskis, NM., Rev. V.
Aleksanis, N.D., G. J. Levinskas,
MO, K. Aukštakalnis, Ore., J. Salys,
Ore., L. Adomavičius, GA., P. Gy-
lys, Wash., A. Žitkienė, Wash., A.
Liet. Piliečių klubas, R. I.

KANADA —

P. Alšėnas, A. Braskys, G. Čap-
kauskas, P. Česnulis, J. Dagys, K.
Daunys, B. Jackus, A. Jurgėla, E.
Kardelienė, Nora Kulpa, Lith. Cath.
Mission, Ottawa, Dr. A. Matukas,
M. Kizis, A. Mingėla, S. Pacevi-
čius, L. Rastapkevičius, Rev. A. Sa-
bas, E. V. Sakas, B. Saplys, A.
Skolbunas, Talka, Hamilton, V. Ve-
rikaitis, O. Ziminskas, žmuidzinas.

Visiems prisidėjusiems prie žur-
nalo paramos, išigijant laimėjimų
knygelių, nuoširdžiai dėkojame.

LD Adm.

P. S. — Jeigu pastebėtumėte pa-
vardėse klaidų ar netikslumų, ma-
lonėkite pranešti, atitaisysime.

GARBĖS PRENUMERATORIAI —

Stanley J. Bartis, D.D.S., Nashua,
N. H.; Jonas Jurgilas, MD, Gra-
nada Hills, Ca.; Vysk. V. Brizgys,
Chicago, Ill.; Vytautas Janušonis,
Dausman, Wis.; T. Kovelienė, Mis-
sissauga, Canada; Dr. A. Matukas,
Putnam Ct.; Marija Sims, Detroit,
Mich.; Jonas Talandis, Olympia
Fields, Ill.; Juozas Truškauskas,
Los Angeles, Ca.; Petras Žemaitis,
Plymouth, Mi.; Juozas Kazickas,
Greenwich, Ct; A. Laucis, MD, Mt.
Olive, Ill.

LD PAREMTI AUKOJO:

Po \$15 — Dr. S. Bartis, Dr. A.
Matukas.

\$6 — M. Šnapštys.

Po \$5 — Kazys Degutis, A. Ma-
žeika.

Po \$3 — Kun. A. Babonas, Gen.
J. Černius, J. Gepneris, L. C. Eur-
koos, S. Jankauskas, A. Keturakis,
J. Šepeys, Br. Tautvilas, A. Vil-
činskis, Al. Samolis.

Po \$1 — M. Petrauskienė, J. Sa-
lys.

LITUANISTICS IN ENGLISH

Attractive, Well-informed Recent Publications
BOOKS SUITED AS GIFTS

ENCYCLOPEDIA LITUANICA —
6 vols., \$20.00 each (last two volumes in print)

Over 3,500 pages of exhaustive, in depth information on Lithuania
its past and present. — Printed in Boston: Encyclopedia Lituanica,
395 West Broadway, So. Boston, Mass. 02127.

Dr. Antanas Kučas, **LITHUANIANS IN AMERICA**, their story, told
by one of themselves, beginning in 1659 and progressing to and through
this Bicentennial. — The author, a Lithuanian and American scholar,
traces the personalities and events of importance, the formation of Lith-
uanian organizational, religious, social, artistic and political life.

Encyclopedia Lituanica Publishers, Boston, Mass. 1975. 349 p. with
index; price \$6.

The above as well as other Lituanistic books are available directly from
the Publishers, and also from "Lithuanian Days" Magazine Publishers.

TAUPYKITE DABAR

Pas mus ne visi tarnautojai yra
lietuviai, bet kiekviename skyriuje
galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:

7¼% — 6 metų su \$1,000, minimum
7½% — 4 metų su \$1,000, minimum
6¾% — 30 mėn. su \$1,000, minimum
6½% — 1 metų su \$1,000, minimum
Savings insrd. to \$40,000 by FSLIC

Vėliavos duodamos nemokamai.
Pradėjus naują taupymo sąskaitą,
gausite vieną amerikietišką ir an-
rą pagal savo pasirinkimą su stovu.
Kitos dovanos duodamos sąskai-
ton įdėjus atitinkamą sumą.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS
sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 ir 242-4395

LADIES AND GENTLEMEN

Remarkable Discovery

Hair formula JIB is Pat-
ented in Switzerland and
Registered in U.S.A. and
Canada, Europa, Germany,
Austria. It cures Dandruff,
Falling Hair, Itching scalp,
ening Hair, Root growth,
Splitting ends, Strength-
and restoring NATURAL
HAIR COLOR.

Using JIB you will never be bald
or grey. 100% Guaranteed.

Listed in Druggist Red-Blue Book.
JIB Medicine Liquid 8 oz. A 16
week supply \$6.00. Money Order,
P. P., Send today —

J I B LABORATORIES

1437 So. 49th Avenue, Cicero, Ill.
60650

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

High Dividend Rates
Accounts

Insured to \$40,000 by FSLIC

47th & Rockwell St., CHICAGO,
Illinois 60632

94th & Roberts Rd., Hickory Hills,
Ill. 60447

Books of Interest

VYTAUTAS THE GREAT, Grand Duke of Lithuania, by Dr. Joseph B. Končius. History of Lithuania from King Mindaugas (1252) to the end of the reign of Vytautas the Great (1490). 214 pages and a map. Price: \$3.00
Hard cover \$4.00

THE GREEN OAK. Selected Lithuanian poetry. Edited by Algirdas Landsbergis and Clark Mills. Published by Voyages Press, 1962. 118 pages. Price: \$5.00

LITHUANIA 700 YEARS. By Albertas Gerutis. Includes 1) The Origins of the Lithuanian Nation, by J. Puzinas; 2) Lithuania to World War I, by J. Jakštas; 3) Independent Lithuania, by A. Gerutis; 4) Lithuania's Resistance, 1940-52, by A. Budreckis; 5) Liberation attempt from abroad, A. Budreckis; 6) The prospects of Lithuanian Liberation, by S. Lozoraitis. 475 p.p. 1959. Price: \$12.00

Available at
"Lithuanian Days" Publishers
4364 Sunset Boulevard
Hollywood, Calif. 90029

LIETUVIŲ DIENŲ

žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm. ja.
So. Boston, Mass. — S. Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis,
'Draugas', 'Marginiai', 'Terra' Gifts
International.
Cleveland, Ohio — "Dirva", V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — "Gaiva", "Neringa".
St. Anthony's Parish Library.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Putnam, Conn. — Immaculata Conception
Convent.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — "Spauda".
Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".
Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.
Melbourne - St. Kilda — N. Butkūnas
Sydney — Kun. P. Butkus.
Glen Osmond, S. A. — E. Reisoniene.
Mirren, S. A. — J. Rupinskas.

Italijoje

Roma — Mnsgr. V. Mincevičius.

Kanadoje

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušoras, A. Kuolas,
P. Misevičius.
Montreal, Que. — P. Rudinskas, (Parish
Library)

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p. p.
Valdybos pirm. Vladas Gily, 3329 1/2
Atwater Ave., Los Angeles, Calif. 90039,
662-6906.
Izd. Juozas Mirkus, 2610 Griffith Blvd.,
Los Angeles, Calif. 90030; tel. 662-6591

Baltimore, Md.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sėkmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WBAL 97,9 mgcl.
Programos vedėjai: Albertas Juškus,
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore, Md. 21227; Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS
Sėkmadieniais 11 — 12 val. priešpiet.
AM 1430 klc iš WWEL radijo stoties
Medford-Boston, Mass. 02155
Petras Viščinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.,
vedama Stepono ir Valentino Minkų, gir-
dima sėkmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-
ka, dainos ir Magdūtės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS
7 programos savaitėje
Pirmad. ir penktad. — 11 val. ryte;
šeštad. ir sėkmad. 8:30 — 9:30 ryte
Visos programos iš WOPA 1490 klc A. M.
Programos vedėja Aldona Daukus-Barkus.
Transliuojama iš nuosavos studijos.
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia liet. radijo programa Amerikoje.
Isteigta muz. A. Vanagaičio 1928 m.
Kasdien 8 val. — 9 val. vakaro
(išskyrus šeštadienius ir sėkmadienius)
Programos vedėjas Petras Petrutis.
Transliuojama iš nuosavos studijos
2422 W. Marquette Rr., Chicago, Ill. 60629
Telefonai: GR 6-2242; GR 6-2271.

LITHUANIAN RADIO FORUM

Bi-Lingual Civic program in English
and Lithuanian
Produced by Anthony J. RUDIS
Listener Participation Program
PHONE 445-6842 and ask a question
Sundays 2 to 3 PM
WXRT-FM 93.1 MHz.
Address: 9339 S. Oakley Chicago, Illinois

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Programa
TĖVYNĖS GARSAI
Girdima penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc..
Vedėjas Juozas Stempužis.
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telef.: 382-9268.

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIO VALANDA
WMZK-FM banga 98 mc
Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį
nuo 8:00 iki 9:00 vakare
Vedėjas — Ralph Valatka
Telefonas: 537-5550.
17696 Warwick, Detroit, Mich. 48219
Algis Zaparackas, tel. 549-1982; Albertas
Misiūnas, tel. 841-3026.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.
Sėkmadieniais 8:25 — 905 val. ryto
Išlaiko Radijo Klubas.
Klubo pirm. — Kazys Gogelis.
13436 Garfield Ave., Detroit, Mich. 48239
Telefonas: 535-6683

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM AM 840
Kiekv. sėkmadienį 4:15 — 5:15 val. p. p.
Programos vedėjas A. Dragūnevičius.
273 Victoria Rr., Hartford, Conn.
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kiekv. šeštad. 4 — 5 val. p. p.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.
Direktorius Jokubas J. Stukas,
1467 Force Dr., Mountainside, N.J. 07092
232-5565. (Code 201)
Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirm. 7:30 — 8:30 v. v. — 89.5 mg
Vedėjas J. J. Stukas.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sėkmadienį
nuo 9 iki 10 val. ryto
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.
Adresas: Romas Kazys, 217-25 54 Ave
Bayside, N. Y. 11364
Telefonas: 229-9134

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kroni-
ka, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda
redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas"
1203 Green St., Phila., Pa. 19123.
Telefonas: PO 5-0932.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.
Sėkmadieniais 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15216

Rochester, N. Y.

DAINOS AIDAS

Sėkmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto.
Stotis: WXXI-FM 91.5 MC
Išlaiko: Lietuvių Radijo Klubas.
Klubo valdyba: Al. Gečas, pirm., R. Kirš-
teinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta
Ilgūnaitė, izd., L. Laukaitienė, narė.
Adresas: 320 Durnan St., Rochester, NY
14621

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIO PARTIJA

WBRY, Waterbury, 1590 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą 6:10—7:00
Programos vedėjas ir direktorius
John D. Adams (Adomaitis).
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708
Telefonas: 753-8898.

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas L. Stankevičius.
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

7 radijo programos savaitėje
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
4 — 5 val. p. p.
Trečiadienį vak. 7 — 8:15 v. v.
Šeštadienį 3 — 3:30 val. p. p.
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius
175 Parkside Dr., Toronto 3, Ont.
Telefonas: 534-1274.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku.
41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas Dr. J. Gailius.
Circonvallazione NOMETANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sėkmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas Kun. Dr. V. Kaziūnas.
Adresas: Sezione Litvana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

LIETUVIAI TELEVIZIJOJE

Isteigta 1966

WC IU - TV Channel 26

Sėkmadieniais 8:30

5845 So. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60636
Tel. (312) 778-2100

Tolius šlutas, vald. pirm.

VYTIS M. K. ČIURLIONIO VIZIJOJE.

JAUNIMO CENTRO NAMAI CHICAGOJE.

LITHUANIAN DAYS

DECEMBER

1975